

Wykład 29. III. 54 X, 30. III. 54 XI, 3. IV. XII.

Ważski pedagogicznie.

W oparciu o fizjologiczno podstawy nauki I. Pawłowa, oddziaływanie wychowawcze na dziecko. "specjalne", upośledzone umysłowo, kalekie, lub przewlekłe chore, winno, uwzględniając jego mechanizmy fizjologiczne w procesie poznawczym, dostarczyć układowi nerwowemu warunków sprzyjających możliwie jak najlepszym wynikom pracy jego procesów, przygotowujących ustrój do ciągle zmiennego środowiska zewnętrznego i wewnętrznego w znaczeniu możliwie jasnego, adekwatnego odbioru i właściwej reakcji.

Rzecz oczywista, że ze względu na skomplikowane i trudne zadania pracy wychowawczej w pedagogice leczniczej, musi być zwiększona rola nauczyciela-wychowawcy; musi on być do tej pracy specjalnie przygotowany. To nasilenie opieki wychowawczej i jej specjalizacja wywołana jest koniecznością, gdyż układ nerwowy dziecka szkoły "specjalnej" jest w jakiś sposób uszkodzony, zachwiany w swej działalności i osłabiony, należy więc z całą odpowiedzialnością czuwać nad organizowaniem temu dziecku życia i pracy zgodnie z podstawowymi prawami działalności układu nerwowego. Jednocześnie należy twórczo organizować odpowiednie kompensujące i korygujące i terapeutyczne oddziaływanie na procesy nerwowe, zależnie od rodzaju upośledzenia i jego stopnia, zależnie od rodzaju kalectwa, zależnie od rodzaju choroby i jego stopnia.

Należy organizować dziecku "specjalnemu" odpowiednie środowisko zewnętrzne w dążeniu do normowania jego ogólnego stanu układu nerwowego, a znając wagę bodźców płynących z tego środowiska, nauczyciel-wychowawca powinien czuć się odpowiedzialnym za bezpośrednie czy pośrednie działanie na dziecko.

U dzieci "specjalnych" wobec ich specyficznych warunków w rozwoju i przebiegu procesów wyższych czynności nerwowych praca pedagogiki leczniczej dążyć winna do kompensowania braków, korygowania nieprawidłowości i normowania stanu ośrodkowego układu nerwowego.

Odpowiednie do tego założenia w wychowaniu dzieci "specjalnych" na plan pierwszy wysuwa się:

1. Dobrze pomyślana, jasna organizacja warunków życia i pracy dziecka /treść, forma, organizacja, metoda, rytm życia dziecka/.

- /W oparciu o założenia "nerwizmu" Pawłowa dążenie do sprawnej działalności ośrodkowego układu nerwowego /kontrolująca i regulująca rola kory mózgowej/ stereotypy dynamiczne odciążają układ nerwowy. "ułatwiają życie i pracę" podnoszą zdyscyplinowanie/.
2. Usprawnienie czynności korowych, Plastyczność i stały dynamizm/zakresu materiału nauczania, warunków pracy, jej organizacji, pomocy naukowych. W stosunku do poszczególnych grup dzieci, w zależności od charakteru i stopnia upośledzenia czy schorzenia/.
 3. Kształtowanie warunków sprzyjających prawidłowej rozbudowie I i II układu sygnalowego.
 4. Unikanie bodźców niekorzystnie oddziałujących na procesy nerwowe /ze specjalnym uwzględnieniem typu układu nerwowego dziecka/n.p. nagła i trudna przeróbka utrwalonego już stereotypu dynamicznego i inne
 5. Tworzenie korzystnych warunków dla przebiegów emocjonalnych, tworzenie sprzyjających warunków kształtowania korzystnych dominant.
 6. Zwiększone zadania nauczyciela-wychowawcy i specjalne jego przygotowanie przede wszystkim więc metoda pracy głównie w niższych klasach szkoły specjalnej winna stwarzać warunki sprzyjające usprawnieniu czynności korowej i możliwie najlepszej budowie I i II układu sygnalowego.

Ponieważ ~~idzie~~ u podstawy procesu poznawczego leży zjawisko wytwarzania się odruchów warunkowych, które zespalają się w dynamiczne układy strukturalne, trzeba, aby te kształtujące się układy były adekwatne do rzeczywistości. To jest warunkiem rozszerzania możliwości czynnej właściwej odpowiedzi ustroju na różnorodność bodźców nań oddziałujących/rozszerzenie skali dostosowalności i twórczego stosunku do środowiska zewnętrznego/.

A więc trzeba w procesie nauczania zadbać o to, by wytwarzające się u dziecka dynamiczne układy strukturalne były to odbicia :
wyraźnie odebranego pobudzenia, dobrze dokonanego zróżnicowania,
możliwie plastycznie dostosowującego się do stale zmiennej rzeczywistości.

Te własności dynamicznych zespołów wymagają: odpowiedniego doboru bodźców i sprawności samych procesów korowych pobudzenia i hamowania. Procesy te, opierając się o charakterystycznie dla poszczególnych osobników cechy indywidualne / typologia/siły, ruchliwości, równowagi-muszą oznaczać się dużą plastycznością, zapewniającą sprawność czynnościową kory mózgowej, łatwość przechodzenia pobudzenia w hamowanie i odwrotnie, sprawność i dokładność różnicowania, sprawność hamulców różnego typu, łatwość odhamowywania i t.d./.

Trzeba pamiętać, że sprzężone ze sobą procesy pobudzania i hamowania powinny w swej pracy syntetyczniej i iradiacje wiązania międzyośrodkowej i analitycznej /koncentracja, przetwarzanie pobudzeń i inne/ - dawać obraz świata zgodny z rzeczywistością i przez to stwarzać warunki do kształtowania się właściwych mechanizmów odpowiedziowych.

W związku z tym nauczanie musi polegać na stwarzaniu warunków kształtujących się dynamizmów zespołów strukturalnych tzn. w nauczaniu stosować metodę, która zapewnia:

- a/ usprawnienie czynności korowych
- b/ stwarzanie warunków, umożliwiających tworzenie się możliwie adekwatnych związków czasowych między obiektami konkretnymi a słowami tzn. ugruntowanie związków I układu sygnałowego z II oraz stwarzanie możliwie bogatych, wszechstronnych utrwalonych dynamicznych układów strukturalnych, stanowiących "biografię" słów- pojęć.

a/ usprawnienie czynności kory mózgowej

polega na tym aby nie podawać dziecku gotowych dynamicznych zespołów strukturalnych, tzn. nie dopuszczać do skostniałych związków odruchowo warunkowych, nieadekwatnych do zmiennej rzeczywistości, wobec których najważniejszą zasadą poznawczą jest dynamizm a przeciwnie na:

wzrabianiu plastyczności funkcji korowych/ wypracowując właściwą siłę ruchliwość i równowagę procesów pobudzenia i hamowania /przez dostarczanie dzieciom własnych doświadczeń na podstawie których drogą własnej aktywności korowej będą się kształtowały i utrzymywały zespoły dynamiczne;

dostarczaniu dzieciom bogatego materiału obserwacyjnego i kładzenie nacisku na kojarzenie;;

całościowe traktowanie treści poznawczych;

dostarczanie warunków do osobistego przeżywania całych sytuacji wraz z ich ładunkiem uczuciowym, który stwarza odpowiednie, korzystne poznawcze dominanty wzrabiające wytworzone na ich tle zespoły strukturalne /a nie narzucanie oderwanych informacji/.

B. Stwarzanie warunków umożliwiających tworzenie się możliwie adekwatnych związków czasowych między obiektami konkretnymi a słowami, tzn. pozwalających na dobre ugruntowywanie związków I ukł. sygnałowego z II, /brak współpracy obu układów prowadzi do zaburzeń/.

Małe dziecko działa przede wszystkim pod wpływem swoich stanów emocjonalnych, wrażeń i wyobrażeń, gdyż regulujący wpływ II układu sygnałowego jest jeszcze bardzo słaby tym bardziej /dziecko specjalne/. Działania wymagające oderwania się od konkretnej rzeczywistości przedstawiają tym większe trudności im dziecko jest młodsze: /kora mózgowa rozwija się z wiekiem zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę dziecko upośledzone u którego napotykać na różnego rodzaju trudności rozwojowe/.

Ponieważ na I układzie sygnałowym wyrasta u człowieka II ukł. sygnał. na nim się opiera i z nim współdziała, należy więc w metodzie wychowania uważać na kształtowanie takich warunków, które sprzyjają ugruntowaniu się wzbogacaniu związków I ukł. sygnałowy. A więc: metoda pracy z dziećmi musi być tego rodzaju ażeby mocno kształtował się I ukł. sygnał. tzn. musi dbać o dobrą podbudowę słowa o jego bogatą "biografię" - a więc: umożliwienie dzieckom poznawania za pomocą pozostałych zmysłów i powracanie do tych samych zagadnień /obserwacje/ w coraz to innych kontekstach /powtarzania jako podstawowy warunek wytwarzania się odruchów warunkowych i ich zespołów/, co jest jednocześnie kształtowaniem sprawności wszelkich analizatorów.

Trzymanie grupy opracowywanych z dziećmi zagadnień w stanie jakby stałe otwartej gotowości do powrócenia do nich, sprowadzenia, przejrzenia, wzbogacenia, co stwarza stan gotowości pobudzenia odnośnie środków korowych i wzmacniania wytworzonych więzi.

Zastosowanie ciągłości i systematyczności w poznaniu/ optymalne warunki tworzenia się odruchów warunkowych, a zwłaszcza ich kształtowania się w stereotypy dynamiczne/. Praca wytwarzania się dynamicznych układów strukturalnych jest różna w zależności od stopnia złożoności układu i właściwości indywidualnych; przechodzenie od poznawania obiektów prostrzych do bardziej złożonych pozwala na opieranie się na doświadczeniach już zdobytych - wskutek czego dziecko rozwija wzbogaca i kontroluje swóje poznanie.

Staje dostarczanie warunków nieodłącznego w tej metodzie stosowania zdobytych wiadomości w działalności praktycznej/ co zawiera w sobie walory wszystkich razem w/w założeń metody/.

Chronienie od niepożądanych zahamowań warunkowych lub hamulców zewnętrznych rozbijających adekwatne do rzeczywistości układy dynamiczne. Stosowana dotychczas metoda w szkole specjalnej tzw. metoda "ośrodków pracy" odpowiada całkowicie podanych wyżej założeniom. W metodzie tej bowiem należy stworzyć warunki dostarczające bogatego materiału obserwacyjnego powiązanego logicznie. Materiał ten winien być poznawany wszechstronnie, drogą wszystkich zachowanych analizatorów. Ma to być całościowe poznanie przedmiotów zjawisk i zagadnień w ich logicznej ciągłości i systematyczności układu, w zespołach ich cech, w wzajemnym ich powiązaniu i uzależnianiu, w zrozumieniu związków przyczynowych zachodzących między zjawiskami. Poznanie drogą przeżywania całych sytuacji i w odpowiednim dla samego obiektu czy zjawiska w środowisku, w warunkach normalnych dla samych treści poznania.

Należy stworzyć warunki, osobistej twórczej przeróbki umysłowej materiału poznawczego i czynnego powiązania go z wiadomościami już zdobytymi.

Jest to poznawanie w procesie działalności opartej o dawniej zdobyte doświadczenia w procesie codziennego życia i pracy w zdobywaniu stale nowych doświadczeń i utrzymaniu zagadnień w stanie otwartym.

Należy stworzyć warunki stosowania w praktyce poznanych tam wiadomości i zdobytych umiejętności, więc własna aktywność dziecka w jak najszerszym i jak najróżnorodniejszym zakresie /co wzbogaca możliwości kształcenia plastyczności kory mózgowej/ tzn. powiązanie pracy umysłowej z pracą fizyczną w procesie aktywnej pracy.

Takie założenia motoryczne wymagają zniesienia specjalizacji przedmiotowej w różnych klasach szkół specjalnych. Cała praca dziecka skupia się wokół opracowywanego zagadnienia czerpanego z bezpośrednich przeżyć dziecka. W metodzie tej mamy koncentryczne, logicznie powiązanie treści programowych^W pewne całości, zbudowanych na kierowanych przez nauczyciela zainteresowaniach dziecka np. w I klasie temat dzienny "kapusta" stanowi fragment ośrodka szerszego "warzywa" który z kolei jest częścią jeszcze szerszego ośrodka "płody jesienni" który znowu stanowi fragment jeszcze szerszego ośrodka aż do nadrzędnego ośrodka "jesień". Temat szczegółowy opracowywany w ciągu jednego dnia, stanowi więc mały, fragment związanych z nim bezpośrednio innych zagadnień w coraz szerszym już układzie. Słowem metoda ta wychodzi od jednego zagadnienia, stanowiącego ośrodek, w około którego grupują się inne, wiążące się z nim bezpośrednio i logicznie w jedną całość. Metoda ta oparta jest na ścisłej współzależności materiału nauczania od osobistych doświadczeń dziecka, wymaga stale jego czynnego udziału w pracy, twórczości ścisłego zjednoczenia pracy myślowej z pracą fizyczną. Jednocześnie wydobywa z opracowywanego tematu i ze sposobu opracowywania go maksimum wartości wychowawczych.

W metodzie tej kładziony specjalny nacisk na systematyczność i logikę układu - stąd to grupowanie wykazujące wzajemne powiązanie zjawisk i przyczynowe uzależnienia.

Warunkach nauczania przedmiotowego wprost technicznie nie można przeprowadzić pracy wymagającej zespolenia różnych technik obecnych w rozmaitych zestawieniach zależnych od samego tematu i warunków pozawczych. Słowem system lekcyjny musi być inaczej skonstruowany, a mianowicie lekcja jednego dnia tworzy całość, jednostkę dydaktyczną, którą prowadzi nauczyciel danej klasy. Opracowywanie tematu dnia nie jest podzielone na przedmioty, ale takie techniki szkolne jak czytanie, pisanie, rachunki zastosowuje się w miarę nasuwających się potrzeb zgodnie z logiką treści i zgodnie z potrzebami programowymi dziecka.

W metodzie "ośrodków pracy" każde dziecko znajduje możliwość zastosowania indywidualnego tempa w zależności od rytmu ustroju a więc i typu

układu nerwowego. Ta metoda w ogóle nadaje się bardzo do indywidualizowania ze względu na właściwości wyższych czynności nerwowych danego dziecka, zależnie od charakteru i stopnia upośledzenia oraz od typu układu nerwowego.

W pewnym okresie czasu bodźce płyną z tej samej dziedziny tzn. że zachowane są warunki prawidłowego kształtowania się stereotypów dynamicznych, ich stopień ukształtowania się, różnorodność, bogactwo. Dzwonek lub inny przedmiot / w nauczaniu przedmiotowym/ może wprowadzić tu pewne zakłócenia i zahamowania. Metoda ośrodków otacza opieką kształtujące się stereotypy dynamiczne.

Przeżywanie całych sytuacji, w których występują określone programy wiadomości/a nie oderwane informacje/ stanowi zespolony bodziec warunkowy, który skojarzył się, wzmocnił połączeniem czasowym i z tego kształtuje się stereotyp dynamiczny indywidualny dla każdego.

Srodki dydaktyczne, którymi posługuje się metoda "ośrodków pracy"

- a/ dowolna obserwacja dziecka - wywołuje irradiację i generalizację
- b/ kierowana obserwacja zwięża irradiację sprowadzając koncentrację procesu pobudzania czy hamowania dla ustalonych adekwatnych dla rzeczywistości stosunków między tymi procesami/ ustalają się dynamiczne układy strukturalne/1
- c/ Wiązanie z pokrownymi zjawiskami może ograniczać zasięgi tych procesów pobudzenia i hamowania oraz ćwiczyć się w stałej emulacji, tych procesów, na czym właśnie polega dynamiczność układu strukturalnego, dostosowywanego do każdorazowej sytuacji. Kojarzenie jako wiązanie ośrodkowe, a więc jako podstawa tworzenia się i utrwalania czasowych związków i ich zespolów jest specjalnie otoczony opieką dydaktyczną w omawianej metodzie.

Osiąga się to w "ośrodkach pracy" przez:

Wprowadzenie do nauki maksimum twórczości dziecka /chodzi tu o własną twórczość w procesie myślenia, bez niej dynamiczne układy strukturalne byłyby martwe i nieadekwatne.

Twórcza przeróbka doświadczonego materiału - a nie wyuczenie przekazywanych wiadomości.

Stwarzanie poprzez zainteresowanie zapotrzebowań dziecka które stają się notorem twórczej przeróbki doznanych wrażeń tj. w języku Pawłowa twórczego uogólniania stosunków

To twórcze uogólnianie stosunków znajduje swój wyraz specjalnie pielęgnowanej przez tę metodę nowic dziecka: Tworzenie własnego żywego pokrycia "tak zwanego obrastania słów", utworzonego ze znajomości związków między faktami.

Metodax"óśrodków walezy z werbalizacjx którego jest zaprzeczeniem;uczy reagować,kierować się w postępowaniu/a nie tylko przyjmować da wiadomości/Osiąga się to przez:uaktywizację analizy i syntezy w metodzie óśrodków dziecko wprowadzone jest w nurt znicznijacjx się.wiązł rzeczywistości , i żeby ją poznać,trzeba ciągle dokonywać syntezy,która staje się analizą i znówu przekształca się w syntezę.

Dobrze postawiona obserwacja w metodzie"óśrodków pracy" zlowa się z kojarzeniem, co jest tym samym zjawiskiem analiza przechodząca w syntezę i odwrotnie .

d/zastosowanie w praktyce .Wobec powiązania umysłowej pracy dziecka z pracą fizyczną w metodzie"óśrodków pracy"kontrola nad zrozumieniem jest stała i miarodajna .Jeżeli dziecko nie umie korzystać z poznania czegoś,to znaczy,że nie nasapilo jeszcze zrozumienie .

/według Pawłowa:"kiedy tworzy się związek,tj.to,co nazywany asocjacja,tj. bez wątpienia poznanie czegośa jeżeli następuje korzystanie z niego,to to nazywa się rozumieniem,tzn.,że korzystanie z wiadomości otrzymanych drogą związków jest zrozumieniem"/.

Podane powyżej wyjaśnienia i przykłady wykazują niesłuszność a nawet szkodliwość ze względów rewalidacyjnych stosowania nauczania przedmiotowego w niższych klasach szkół specjalnych.

Nauczanie przedmiotowe dzieci"specjalnych"

Utrudnia kształtowanie się układu dynamicznego strukturalnego,
ż.może je rozchwicwać i rozwijać przez przerwanie toku treściowego , co pociąga za sobą niebezpieczeństwo powrotu do zniekształconego i zatartego dynamicznego układu strukturalnego,przykład:w zakresie niewłaściwego kształtowania się dynamicznego układu,z powodu zachwiania równowagi ustroju w czasie choroby/jak wyżej/całościowe traktowanie zagadnień ułatwia poznanie bez niepotrzebnego zużytkowania energii .
na przedstawienie się na coraz to inne treści i daje możliwość kształtowania się związków,które mają skłonność do rozchwicwania się w czasie choroby.

Nauczanie przedmiotowe utrudnia kształtowanie się adekwatnych do rzeczywistości i giętkich dynamicznych układów, gdyż dostarcza tym dzieciomx w różnych czasach różnych fragmentów wiedzy w stosunku do samego zagadnienia,przerzucając powiązanie tych fragmentów w pewne całości na samo dziecko .To znaczy licząc na dostateczną ruchliwość siłę i równowagę procesów pobudzania i hamowania a zwłaszcza trwałość dynamicznych układów powstających"sztukowanych" czasach.

W metodzie"óśrodków" zamiast kawałkujacgo wiedzy nauczanie przedmiotowego całościowo opracowanie zagadnień w ich logicznym układzie/.

Nauczania przedmiotowe dzieci specjalnych nie sprzyja osobistemu twórczeniu kształtowaniu się stereotypów dynamicznych /osobiste wytwarzanie dynamicznego układu polega na włączeniu nowych treści do całości warunków, jakimi rozporządza dany ustrój, warunków o charakterze eksteroreceptywnym i interoreceptywnym/, co jedynie zapewnia ich życie i rozwój a przez to dostosowalność i adekwatność z rzeczywistością, inaczej mówiąc pociąga za sobą niebezpieczeństwo martwoty, sztywności, a więc poznawczego wykoślawienia rzeczywistości.

/W metodzie "środków zaś zapewniona jest twórczość dziecka przez dostarczenie wielostronnych obserwacji i skojarzeń, oraz przez umożliwienie stosowania w praktyce danych poznawczych
Staje się to zaczątkiem nowych zapotrzebowań poznawczych dziecka w oparciu o odruch bezwarunkowy "co to jest?" związane z uczuciem dodatnim, który łączy się z procesem wytwarzania i rozwoju strukturalnego układu dynamicznego i stereotypu dynamicznego./

Nauczanie przedmiotowe nie pozwala na ćwiczenia w różnicowaniu i generalizacji, gdyż wskutek sztucznych ram odcinków czasów czasowych, ćwiczenia, które wymagają dłuższego czasu, muszą być pominięte lub zmniejszone na rzecz podawania gotowego materiału.

/W metodzie "środków zaś praca dziecka przez swą ciągłość, wielokrotność obserwacji i możliwości powrotu do niej-warunków umożliwiających zestawienia, porównania, analizę i syntezę cech-sprzyja usprawnieniu mechanizmów dyferencjacji i generalizacji/.

Nauczanie przedmiotowe nie może w szerokiej mierze uwzględnić uwiązania tematów opracowywania w szkole z biegiem codziennego życia dziecka głównie ze względu na pokawałkowanie tematów pracy.

Wartości rewalidacyjne metody "środków pracy" przez swój ścisły związek z życiem metoda ta wprowadza w poznanie świata i stopniowo wprowadza wychowanka w nurt zmieniającej się rzeczywistości-rozbudowuje I i II układ sygnałowy.

Przez położenie nacisku na aktywność dziecka daje możliwość wykonywania zahamowania dynamizmów, normowania pracy w/g możliwości dziecka ugruntowywania wiadomości i umiejętności.

Przez ciągłość, systematyczność i logikę w układzie materiału, czynną postawę dziecka, poznanie drogą wszelkich analizatorów i w warunkach korzystnych dla danych treści poznania oraz zjednoczenie teorii z praktyką - metoda ta wpływa na usprawnienie czynności korowych, ćwiczy ~~plastyczność, rozwój dynamizmów~~ ~~stwarza warunki sprzyjające~~ prawidłowej rozbudowie I i II układu sygnałowego.

Przez stopniowe, systematyczne włączanie wychowanków w nurt życia społecznego i nacisk położony na zdynamizowanie inicjatywy i własnej twórczości dziecka oraz pracę zespołową i kolektywne rozwiązywanie zagadnień kształtuje ich charakter, wzrasta wiara we własne siły i możliwości i jednocześnie wzrasta postawa czynna w stosunku do doskonałości życia i pracy. Wychowanek dynamizuje się i wdraża do czynnej postawy w zespole i do odpowiedzialności za pracę.

Te swoiste formy i sposoby pracy w podanej metodzie odpowiadają potrzebą jakic zarysowuje patofizjologia mechanizmów zaburzeń wyższych czynności nerwowych w świetle I. Pawłowa i jego szkoły - dają więc pewność racjonalnej drogi rewalidacyjnej dzieci upośledzonych wszelkiego rodzaju.

To są zasadnicze wartości metody "ośrodków pracy" i w nich właśnie leży moc rehabilitacyjna w stosunku do dzieci upośledzonych. Te wartości rewalidacyjne metody szkoła specjalna przystosowała i przystosowuje ciągle w zależności od warunków, charakteru upośledzenia danej grupy i w zależności od stopnia upośledzenia jednostki.

W celu dalszego podnoszenia jej wartości rewalidacyjnych należałoby specjalnie czuwać nad doskonaleniem dróg nowszego i głębszego wprowadzania w życie wychowywanych zespołów dzieci i każdej poszczególniej jednostki nad nasileniem i dynamizowaniem postawy czynnej jednostki i całego zespołu w stosunku do zjawisk życia oraz nad wzmocnieniem postawy czynnej badawczej i poszukującej nauczyciela-wychowawcy.

Pedagogika lecznicza

Dr. M. Grzegorzowska

Wykład 29. III. 54 X, 30. III. 54 XI, 3. IV. XII.

Ważski pedagogicznie.

W oparciu o fizjologiczną podstawę nauki I. Pawłowa, oddziaływanie wychowawcze na dziecko "specjalne", upośledzone umysłowo, kaleki, lub przewlekłe chore, winno, uwzględniając jego mechanizmy fizjologiczne w procesie poznawczym, dostarczyć układowi nerwowemu warunków sprzyjających możliwie jak najlepszym wynikom pracy jego procesów, przygotowujących ustrój do ciągle zmiennego środowiska zewnętrznego i wewnętrznego w znaczeniu możliwie jasnego, adekwatnego odbioru i właściwej reakcji.

Rzecz oczywista, że ze względu na skomplikowane i trudne zadania pracy wychowawczej w pedagogice leczniczej, musi być zwiększona rola nauczyciela-wychowawcy; musi on być do tej pracy specjalnie przygotowany. To nasilenie opieki wychowawczej i jej specjalizacja wywołana jest koniecznością, gdyż układ nerwowy dziecka szkoły "specjalnej" jest w jakiś sposób uszkodzony, zachwiany w swej działalności i osłabiony, należy więc z całą odpowiedzialnością czuwać nad organizowaniem temu dziecku życia i pracy zgodnie z podstawowymi prawami działalności układu nerwowego. Jednocześnie należy twórczo organizować odpowiednie kompensujące i korygujące i terapeutyczne oddziaływanie na procesy nerwowe, zależnie od rodzaju upośledzenia i jego stopnia, zależnie od rodzaju kalectwa, zależnie od rodzaju uchorzenia i jego stopnia.

Należy organizować dziecku "specjalnemu" odpowiednie środowisko, zewnętrzne w dążeniu do normowania jego ogólnego stanu układu nerwowego, a znając wagę bodźców płynących z tego środowiska, nauczyciel-wychowawca powinien czuć się odpowiedzialnym za bezpośrednie czy pośrednie działanie na dziecko.

U dzieci "specjalnych" wobec ich specyficznych warunków w rozwoju i przebiegu procesów wyższych czynności nerwowych praca pedagogiki leczniczej dążyć winna do kompensowania braków, korygowania nieprawidłowości i normowania stanu ośrodkowego układu nerwowego,

Odpowiednie do tego założenia w wychowaniu dzieci "specjalnych" na plan pierwszy wysuwa się:

1. Dobrze pomyślana, jasna organizacja warunków życia i pracy dziecka /treść, forma, organizacja, metoda, rytm życia dziecka/.

1. W oparciu o założenia "nerwizmu" Pawłowa dążenie do sprawnej działalności ośrodkowego układu nerwowego /kontrolująca i regulująca rola kory mózgowej/ stereotypy dynamiczne odciążają układ nerwowy. "układniają życie i pracę" podnoszą dyscyplinowanie/.
2. Usprawnienie czynności korowych, Plastyczność i stały dynamizm/zakresu materiału nauczania, warunków pracy, jej organizacji, pomocy naukowych. W stosunku do poszczególnych grup dzieci, w zależności od charakteru i stopnia upośledzenia czy schorzenia/.
 3. Kształtowanie warunków sprzyjających prawidłowej rozbudowie I i II układu sygnalowego.
 4. Unikanie bodźców niekorzystnie oddziałujących na procesy nerwowe /ze specjalnym uwzględnieniem typu układu nerwowego dziecka/n.p. nagła i trudna przeróbka utrwalonego już stereotypu dynamicznego i inne
 5. Tworzenie korzystnych warunków dla przebiegów emocjonalnych, tworzenie sprzyjających warunków kształtowania korzystnych dominant.
 6. Zwiększone zadania nauczyciela-wychowawcy i specjalne jego przygotowanie przede wszystkim więc metoda pracy głównie w niższych klasach szkoły specjalnej winna stwarzać warunki sprzyjające usprawnieniu czynności korowej i możliwie najlepszej budowie I i II układu sygnalowego.

Ponieważ ~~układ~~ u podstawy procesu poznawczego leży zjawisko wytwarzania się odruchów warunkowych, które zespalają się w dynamiczne układy strukturalne, trzeba, aby te kształtujące się układy były adekwatne do rzeczywistości. To jest warunkiem rozszerzania możliwości czynnej właściwej odpowiedzi ustroju na różnorodność bodźców nań oddziałujących/rozszerzenie skali dostosowalności i twórczego stosunku do środowiska zewnętrznego/.

A więc trzeba w procesie nauczania zadbać o to, by wytwarzające się u dziecka dynamiczne układy strukturalne były to odbicia :

wyraźnie odebranego pobudzenia, dobrze dokonanego różnicowania,
możliwie plastycznie dostosowującego się do stale zmiennej rzeczywistości.

Te własności dynamicznych zespołów wymagają: odpowiedniego doboru bodźców i sprawności samych procesów korowych pobudzenia i hamowania. Procesy te, opierając się o charakterystycznie dla poszczególnych osobników cechy indywidualne / typologia/siły, ruchliwości, równowagi-muszą oznaczać się dużą plastycznością, zapewniającą sprawność czynnościową kory mózgowej, /łatwość przechodzenia pobudzenia w hamowanie i odwrotnie, sprawność i dokładność różnicowania, sprawność hamulców różnego typu, łatwość odhamowywania i t.d./.

To znaczy, że sprzężone ze sobą procesy pobudzania i hamowania powinny w swej pracy syntetyczniej (riadłacje wiązania międzyciśrodkowej) i analitycznej /koncentracja, przetwarzanie pobudzeń i inne/ - dawać obraz świata zgodny z rzeczywistością i przez to stwarzać warunki do kształtowania się właściwych mechanizmów odpowiedziowych.

W związku z tym nauczanie musi polegać na gotowaniu opiekaw warunków kształtujących się dynamizmów zespołów strukturalnych tzn. w nauczaniu stosować metodę, która zapewnia:

- a/ usprawnienie czynności korowych
- b/ stwarzanie warunków, umożliwiających tworzenie się możliwie adekwatnych związków czasowych między obiektami konkretnymi a słowami tzn. ugruntowanie związków I układu sygnałowego z II oraz stwarzanie możliwie bogatych, wszechstronnych utrwalonych dynamicznych układów strukturalnych, stanowiących "biografię" słów- pojęć.

a/ usprawnienie czynności kory mózgowej

polega na tym aby nie poddawać dziecku gotowych dynamicznych zespołów strukturalnych, tzn. nie dopuszczać do skostniałych związków odruchowo warunkowych, nieadekwatnych do zmiennej rzeczywistości, wobec których najważniejszą zasadą poznawczą jest dynamizm a przeciwnie na:

wyrabianiu plastyczności funkcji korowych/ wypracowując właściwą siłę ruchliwość i równowagę procesów pobudzenia i hamowania /przez dostarczenie dzieciom własnych doświadczeń na podstawie których drogą własnej aktywności korowej będą się kształtowały i utrwały zespoły dynamiczne;

dostarczaniu dzieciom bogatego materiału obserwacyjnego i kładzenie nacisku na kojarzenie;

całościowe traktowanie treści poznawczych;

dostarczanie warunków do osobistego przeżywania ważnych sytuacji wraz z ich ładunkiem uczuciowym, który stwarza odpowiednie, korzystne poznawcze dominanty wzmacniające wytworzone na ich tle zespoły strukturalne /a nie narzucanie oderwanych informacji/.

B. Stwarzanie warunków umożliwiających tworzenie się możliwie adekwatnych związków czasowych między obiektami konkretnymi a słowami, tzn. pozwalających na dobre ugruntowywanie związków I ukł. sygnałowego z II, /brak współpracy obu układów prowadzi do zaburzeń/.

Małe dziecko działa przede wszystkim pod wpływem swoich stanów emocjonalnych, wrażeń i wyobrażeń, gdyż regulujący wpływ II układu sygnałowego jest jeszcze bardzo słaby tym bardziej /dziecko specjalne/. Działania wymagające oderwania się od konkretnej rzeczywistości przedstawiają tym większe trudności im dziecko jest młodsze; /kora mózgowa rozwija się z wiekiem wczesza jeśli weźmiemy pod uwagę dziecko upośledzone u którego napotyka się na różnego rodzaju trudności rozwojowe/.

Ponieważ na I układzie sygnałowym wyrasta u człowieka II ukł. sygnał. na nim się opiera i z nim współdziała, należy więc w metodzie wychowania uważać na kształtowanie takich warunków, które sprzyjają ugruntowaniu się wzbogacaniu związków I ukł. sygnałów. A więc: metoda pracy z dziećmi musi być tego rodzaju ażeby mocno kształtował się I ukł. sygnał. tzn. musi dbać o dobrą podbudowę słowa o jego bogatą "biografię" - a więc: umożliwienie dziecku poznawania za pomocą pozostałych zmysłów i powracanie do tych samych zagadnień /obserwacje/ w coraz to innych kontekstach /powtarzania jako podstawowy warunek wytwarzania się odruchów warunkowych i ich zespołów/, co jest jednocześnie kształtowaniem sprawności wszelkich analizatorów.

Trzymanie grupy opracowywanych z dziećmi zagadnień w stanie jakby stałe otwartej gotowości do powrócenia do nich, sprawdzenia, przejrzenia, wzbogacenia, co stwarza stan gotowości pobudzenia odnośnie ośrodków korowych i wzmocnienia wytworzonych więzi.

Zastosowanie ciągłości i systematyczności w poznaniu/optymalne warunki tworzenia się odruchów warunkowych, a zwłaszcza ich kształtowania się w stereotypy dynamiczne/. Praca wytwarzania się dynamicznych układów strukturalnych jest różna w zależności od stopnia złożoności układu i właściwości indywidualnych; przechodzenie od poznawania obiektów prostrzych do bardziej złożonych pozwala na opieranie się na doświadczeniach już zdobytych - wskutek czego dziecko rozwija wzbogaca i kontroluje swą wiedzę.

Stale dostarczanie warunków nieodłącznego w tej metodzie stosowania zdobytch wiadomości w działalności praktycznej/co zawiera w sobie walory wszystkich razem w/w założeniach metody/.

Chronienie od niepożądanych zahamowań warunkowych lub hamulców zewnętrznych rozbijających adekwatne do rzeczywistości układy dynamiczne. Stosowana dotychczas metoda w szkole specjalnej tzw. metoda "ośrodków pracy" odpowiada całkowicie podanym wyżej założeniom. W metodzie tej bowiem należy stworzyć warunki dostarczające bogatego materiału obserwacyjnego powiązanego logicznie. Materiał ten winien być poznawany wszechstronnie, drogą wszystkich zachowanych analizatorów. Ma to być całościowe poznawanie przedmiotów zjawisk i zagadnień w ich logicznej ciągłości i systematyczności układu, w zespołach ich cech, w wzajemnym ich powiązaniu i uzależnianiu, w zrozumieniu związków przyczynowych zachodzących między zjawiskami. Poznawanie drogą przeżywania całych sytuacji i w odpowiednim dla samego obiektu czy zjawiska w środowisku, w warunkach normalnych dla samych treści poznania.

Należy stworzyć warunki, osobistej twórczej przeróbki umysłowej materiału poznawczego i czynnego powiązania go z wiadomościami już zdobytymi.

K. Olszewska, nastr. j. "metoda niemych klas szkoły specjalnej"

Jest to poznawanie w procesie działalności opartej o dawniej zdobyte doświadczenia w procesie codziennego życia i pracy w zdobywaniu stale nowych doświadczeń i utrzymanie zagadnień w stanie otwartym. Należy stworzyć warunki stosowania w praktyce poznanych tam wiadomości i zdobytych umiejętności, więc własna aktywność dziecka w jak najszerszym i jak najróżnorodniejszym zakresie /co wzbogaca możliwości kształcenia plastyczności kory mózgowej/ tzn. powiązanie pracy umysłowej z pracą fizyczną w procesie aktywnej pracy.

Takie założenia motoryczne wymagają zniesienia specjalizacji przedmiotowej w różnych klasach szkół specjalnych. Cała praca dziecka skupia się wokół opracowywanego zagadnienia czerpanego z bezpośrednich przeżyć dziecka. W metodzie tej mamy koncentryczne, logiczne powiązanie treści programowych w pewnej całości, zbudowanych na kierowanych przez nauczyciela zainteresowaniach dziecka np. w I klasie temat dzienny "kapusta" stanowi fragment ośrodka szerszego "warzywa" który z kolei jest częścią jeszcze szerszego ośrodka "warzywa jesieni" który znowu stanowi fragment jeszcze szerszego ośrodka aż do nadrzędnego ośrodka "jesień". Temat szczegółowy opracowywany w ciągu jednego dnia, stanowi więc mały, fragment związanych z nim bezpośrednio innych zagadnień w coraz szerszym już układzie. Słowem metoda ta wychodzi od jednego zagadnienia, stanowiącego ośrodek, w około którego grupują się inne, wiążące się z nim bezpośrednio i logicznie w jedną całość. Metoda ta oparta jest na ścisłej współzależności materiału nauczania od osobistych doświadczeń dziecka, wymaga stale jego czynnego udziału w pracy, twórczości ścisłego zjednoczenia pracy myślowej z pracą fizyczną. Jednocześnie wydobywa z opracowywanego tematu i ze sposobu opracowywania go maksimum wartości wychowawczych.

W metodzie tej kładziony specjalny nacisk na systematyczność i logikę układu - stąd to grupowanie wykazujące wzajemne powiązanie zjawisk i przyczynowe uzależnienia.

Warunkach nauczania przedmiotowego wprost technicznie nie można przeprowadzić pracy wymagającej zespolenia różnych technik obecnych w rozmaitych zestawieniach zależnych od samego tematu i warunków pozawczych. Słowem system lekcyjny musi być inaczej skonstruowany, a mianowicie lekcja jednego dnia tworzy całość, jednostkę dydaktyczną, którą prowadzi nauczyciel danej klasy. Opracowywanie tematu dnia nie jest podzielone na przedmioty, ale takie techniki szkolne jak czytanie, pisanie, rachunki zastosowuje się w miarę nasuwających się potrzeb zgodnie z logiką treści i zgodnie z potrzebami programowymi dziecka.

W metodzie "ośrodków pracy" każde dziecko znajduje możliwość zastosowania indywidualnego tempa w zależności od rytmu ustroju a więc i typu

układu nerwowego. Ta metoda w ogóle nadaje się bardzo do indywidualizowania ze względu na właściwości wyższych czynności nerwowych danego dziecka, zależnie od charakteru i stopnia upośledzenia oraz od typu układu nerwowego.

W powyższym okresie czasu bodźce płyną z tej samej dziedziny tzn. że zachowane są warunki prawidłowego kształtowania się stereotypów dynamicznych, ich stopień ukształtowania się, różnorodność, bogactwo. Dzwonek lub inny przedmiot / w nauczaniu przedmiotowym / może wprowadzić tu pewne zakłócenia i zahamowania. Metoda ośrodków otacza opieką kształtujące się stereotypy dynamiczne.

Przeżywanie całych sytuacji, w których występują określone programy wiadomości / a nie oderwane informacje / stanowi zespolony bodziec warunkowy, który skojarzył się, wzmocnił połączeniem czasowym i z tego kształtuje się stereotyp dynamiczny indywidualny dla każdego.

Srodki dydaktyczne, którymi posługuje się metoda "ośrodków pracy"

- a/ dowolna obserwacja dziecka - wywołuje irradiację i generalizację
- b/ kierowana obserwacja - zwięża irradiację sprowadzając koncentrację procesu pobudzania czy hamowania dla ustalonych adekwatnych dla rzeczywistości stosunków między tymi procesami / ustalają się dynamiczne układy strukturalne /
- c/ Wiązanie z pokrewnymi zjawiskami może ograniczać zasięgi tych procesów pobudzenia i hamowania oraz ćwiczyć się w stałej emulacji, tych procesów, na czym właśnie polega dynamiczność układu strukturalnego, dostosowywanego do każdorazowej sytuacji. Kojarzenie jako wiązanie ośrodkowe, a więc jako podstawa tworzenia się i utrwalania czasowych związków i ich zespolów jest specjalnie otoczony opieką dydaktyczną w omawianej metodzie.

Osiąga się to w "ośrodkach pracy" przez:

Wprowadzenie do nauki maksimum twórczości dziecka / chodzi tu o własną twórczość w procesie myślenia, bez niej dynamiczne układy strukturalne byłyby martwe i nieadekwatne.

Twórcza przeróbka doświadczonego materiału - a nie wyuczenie przekazywanych wiadomości.

Stwarzanie poprzez zainteresowanie zapotrzebowań dziecka które stają się motorem twórczej przeróbki doznanych wrażeń tj. w języku Pawłowa twórczego uogólniania stosunków

To twórcze uogólnianie stosunków znajduje swój wyraz specjalnie pielęgnowanej przez tę metodę nowic dziecka: Tworzenie własnego żywego pokrycia "tak zwanego obrastania słów", utworzonego ze znajomości związków między faktami.

Metoda "ośrodków" walczy z werbalizmem którego jest zaprzeczeniem; uczy reagować, kierować się w postępowaniu a nie tylko przyjmować do wiadomości/ Osiąga się to przez: aktywizację analizy i syntezy w metodzie ośrodków dziecko wprowadzone jest w nurt zmieniającej się wiaź rzeczywistości, i żeby ją poznać, trzeba ciągle dokonywać syntezy, która staje się analizą i znowu przekształca się w syntezę.

Pobrze postawiona obserwacja w metodzie "ośrodków pracy" zlewa się z kojarzeniem, co jest tym samym zjawiskiem analiza przechodząca w syntezę i odwrotnie.

d/ zastosowanie w praktyce. Wobec powiązania unyskowej pracy dziecka z pracą fizyczną w metodzie "ośrodków pracy" kontrola nad zrozumieniem jest stała i miarodajna. Jeżeli dziecko nie umie korzystać z poznania czegoś, to znaczy, że nie nasapilo jeszcze zrozumienie.

/według Pawłowa: "kiedy tworzy się związek, tj. to, co nazywamy asocjacją, tj. bez wątpienia poznanie czegoś a jeżeli następuje korzystanie z niego, to to nazywa się rozumieniem, tzn., że korzystanie z wiadomości otrzymanych drogą związków jest rozumieniem"/.

Podane powyżej wyjaśnienia i przykłady wykazują niesłuszność a nawet szkodliwość ze względów rewalidacyjnych stosowania nauczania przedmiotowego w niższych klasach szkół specjalnych.

Nauczanie przedmiotowe psici "specjalnych"

Utrudnia kształtowanie się układu dynamicznego strukturalnego, może je rozchwiać i rozwijać przez przerwanie toku treściowego, co pociąga za sobą niebezpieczeństwo powrotu do zniszczonego i zatartego dynamicznego układu strukturalnego, przykład: w zakresie niewłaściwego kształtowania się dynamicznego układu, z powodu zachwiania równowagi ustroju w czasie choroby/ jak wyżej/ całościowo traktowanie zagadnień ułatwia poznanie bez niepotrzebnego zużycowania energii, na przedstawienie się na coraz to inne treści i daje możliwość kształtowania się związków, które mają skłonność do rozchwiania się w czasie choroby.

Nauczanie przedmiotowe utrudnia kształtowanie się adekwatnych do rzeczywistości i głębokich dynamicznych układów, gdyż dostarcza tym dzieciom w różnych czasach różnych fragmentów wiedzy w stosunku do samego zagadnienia, przerzucając powiązanie tych fragmentów w pewne całości na samo dziecko. To znaczy licząc na dostateczną ruchliwość siły i równowagę procesów pobudzania i hamowania a zwłaszcza trwałość dynamicznych układów powstających "sztukowymi" czasach.

/W metodzie "ośrodków" zamiast kawałkującego wiedzę nauczania przedmiotowego całościowo opracowanie zagadnień w ich logicznym układzie/.

43

- 8 -

Nauczania przedmiotowe dzieci specjalnych nie sprzyja osobistemu twórczeniu kształtowaniu się stereotypów dynamicznych /osobiste wytwarzanie dynamicznego układu polega na włączeniu nowych treści do całości warunków, jakimi rozporządza dany ustrój, warunków o charakterze eksteroreceptywnym i interoreceptywnym/, co jedynie zapewnia ich życie i rozwój a przez to dostosowalność i adekwatność z rzeczywistością, inaczej mówiąc pociąga za sobą niebezpieczeństwo martwoty, sztywności, a więc poznawczego wykoślawienia rzeczywistości.

/W metodzie "środków" zaś zapewniona jest twórczość dziecka przez dostarczenie wielostronnych obserwacji i skojarzeń, oraz przez umożliwienie stosowania w praktyce danych poznawczych
Staje się to zaczątkiem nowych zapotrzebowań poznawczych dziecka w oparciu o odruch bezwarunkowy "co to jest?" związane z uczuciem dodatkowym, który łączy się z procesem wytwarzania i rozwoju strukturalnego układu dynamicznego i stereotypu dynamicznego./

Nauczanie przedmiotowe nie pozwala na ćwiczenia w różnicowaniu i generalizacji, gdyż wskutek sztucznych ram odcinków czasów czasowych, ćwiczenia, które wymagają dłuższego czasu, muszą być pominięte lub zmniejszone na rzecz podawania gotowego materiału.

/W metodzie "środków" zaś praca dziecka przez swą ciągłość, wielokrotność obserwacji i możliwości powrotu do nicj-warunków umożliwiających zestawienia, porównania, analizę i syntezę cech-sprzyja usprawnieniu mechanizmów dyferencjacji i generalizacji/.

Nauczanie przedmiotowe nie może w szerokiej ^{mierze} uwzględnić uwiązania tematów opracowywania w szkole z biegiem codziennego życia dziecka, głównie ze względu na pokawakowanie tematów pracy.

Wartości rewalidacyjne metody "środków pracy" przez swój ścisły związek z życiem, metoda ta wprowadza w poznanie świata i stopniowo wprowadza wychowanka w nurt zmieniającej się rzeczywistości-rozbudowuje I i II układ sygnałowy.

Przez położenie nacisku na aktywność dziecka, daje możliwość wykonywania zahamowania dynamizmów, normowania pracy w/g możliwości dziecka ugruntowywania wiadomości i umiejętności.

Przez ciągłość, systematyczność i logikę w układzie materiału, czynną postawę dziecka, poznawanie drogą wszelkich analizatorów i w warunkach ~~porównalnych~~ dla danych treści poznania oraz zjednoczenie teorii z praktyką - metoda ta wpływa na usprawnienie czynności korykowych, ćwiczy ~~plastyczność, rozwija dynamizację~~, ~~stwarza warunki sprzyjające~~ prawidłowej rozbudowie I i II układu sygnałowego.

Przez stopniowe, systematyczne włączanie wychowanków w nurt życia społecznego i nacisk położony na zdynamizowanie inicjatywy i własnej twórczości dziecka oraz pracę zespołową i kolektywnie rozwiązywanie zagadnień kształtuje ich charakter, wzrasta wiara we własne siły i możliwości i jednocześnie wzrasta postawa czynna w stosunku do doskonałości życia i pracy. Wychowanek dynamizuje się i wdraża do czynnej postawy w zespole i do odpowiedzialności za pracę.

Te swoiste formy i sposoby pracy w podanej metodzie odpowiadają potrzebą jakie zarysowuje patofizjologia mechanizmów zaburzeń wyższych czynności nerwowych w świetle I. Pawłowa i jego szkoły - dają więc pewność racjonalnej drogi rewalidacyjnej dzieci upośledzonych wszelkiego rodzaju.

To są zasadnicze wartości metody "ośrodków pracy" i w nich właśnie leży moc rehabilitacyjna w stosunku do dzieci upośledzonych. Te wartości rewalidacyjne metody szkoła specjalna przystosowała i przystosowuje ciągle w zależności od warunków, charakteru upośledzenia danej grupy i w zależności od stopnia upośledzenia jednostki.

W celu dalszego podnieszenia jej wartości rewalidacyjnych należałoby specjalnie czuwać nad doskonaleniem dróg zowszego i głębszego wprowadzania w życie wychowywanych zespołów dzieci i każdej poszczególniej jednostki, nad nasileniem i dynamizowaniem postawy czynnej jednostki i całego zespołu w stosunku do zjawisk życia, oraz nad wzmocnieniem postawy czynnej badawczej i poszukującej nauczyciela- wychowawcy.

Pedagogika Lecznicza

Dr. H. Grzegorzewska

Wykład I 1. III. 1954

Pedagogika lecznicza- specjalna - jej zakres i nauki pomocniczo. Pedagogika lecznicza jest przystosowana do dzieci specjalnych, to jest takich które nie mogą korzystać ze szkoły normalnej ze względu na różne kalectwa, upośledzenie umysłowe, zagrożenie moralne i różnego rodzaju schorzenia. Pracę jej charakteryzuje: specjalny cel - rewalidacja społeczna. Specjalna organizacja i metody pracy /często i program i pomoc naukowe/ Racjonalnie zestawione anamneza i warunki domowe dziecka w ich historycznym rozwoju /więc dobrze poznać dziecko/

Współdziałanie w wychowaniu nie tylko z demem ale i z lekarzem.

Nasilenie roli nauczyciela- wychowawcy i jego specjalne przygotowanie.

"Dzieci specjalne". Wyodrębniamy w nich dwie grupy:

1. Dzieci anormalne to jest takie które wskutek większych lub mniejszych upośledzeń natury organicznej i funkcyjnej mają trudności:

a/ w poznaniu świata

b/ w nawiązywaniu kontaktu z otoczeniem:

dzieci które są niezdolne do samorzutnej przystosowalności społecznej i nie mogą korzystać ze szkoły normalnej.

2. Dzieci "specjalne" które tylko w pewnym okresie życia swego wymagają specjalnej opieki wychowawczej po pewnym czasie /miesiąc, lata/ powracają do szkół normalnych: przewlekle chore, moralnie zagrożone /z wyjątkami/ kalectwi /głównie amputowani/

Upośledzenie natury organicznej i funkcyjnej wyraża się w zamknięciu normalnych dróg poznania świata, w zaburzeniach i nieprawidłowościach przebiegów procesów wyższych czynności nerwowych zaniedbań moralnych i różnych schorzeń. Wobec tego należy przede wszystkim braki te kompensować i dążyć do normowania stanu ośrodkowego układu nerwowego.

Wyniki pracy nad głuchoniemymi jako źródła optymizmu w pedagogice leczniczej. /Helena Keller, Olga Skorochedowa, Marta Henrctin.

Państwowe Studium
Pedagogiki Specjal.
w Warszawie 53/54

Pedagogika Lecznicza

Dr. H. Grzegorzewska

Wykład I 1.III.1954

Pedagogika lecznicza- specjalna - jej zakres i nauki pomocnicze. Pedagogika lecznicza jest przystosowana do dzieci specjalnych, to jest takich które nie mogą korzystać ze szkoły normalnej ze względu na różno kalostwa, upośledzenie umysłowe, zagrożenie moralne i różnego rodzaju schorzenia. Pracę jej charakteryzuje: specjalny cel - rewalidacja społeczna. Specjalna organizacja i metody pracy /często i program i pomoc naukowo/Racjonalnie zestawione anamneza i warunki domowe dziecka w ich historycznym rozwoju /więc dobrze poznanie dziecka/

Współdziałanie w wychowaniu nie tylko z demem ale i z lekarzem .

Nasilenie roli nauczyciela- wychowawcy i jego specjalne przygotowanie.

"Dzieci specjalne". Wyodrębniamy w nich dwie grupy:

1. Dzieci anormalne to jest takie które wskutek większych lub mniejszych upośledzeń natury organicznej i funkcyjnej mają trudności:

a/ w poznaniu świata

b/ w nawiązywaniu kontaktu z otoczeniem:

dzieci które są niezdolne do samorobotnej przystosowalności społecznej i nie mogą korzystać ze szkoły normalnej.

2. Dzieci "specjalne" które tylko w pewnym okresie życia swego wymagają specjalnej opieki wychowawczej po pewnym czasie /miesiące lata/ powracają do szkół normalnych: przewlekle chore, moralnie zagrożone /z wyjątkami/ kaleki /głównie amputowani/

Upośledzeni^c natury organicznej i funkcyjnej wyraża się w zamknięciu normalnych dróg poznawania świata , w zaburzeniach i nieprawidłowościach przebiegów procesów wyższych czynności nerwowych zaniedbań moralnych i różnych schorzeń. Wobec tego należy przede wszystkim braki te kompensować i dążyć do normowania stanu ośrodkowego układu nerwowego.

Wyniki pracy nad głuchoniemymi jako źródło optymizmu w pedagogice leczniczej. /Helena Keller, Olga Skorochołowa, Marta Hearnstin.

Państwowe Studium
Pedagogiki Specjal.
w Warszawie 53/54

Pedagogika Lecznicza

Dr. H. Grzegorzewska

Wykład I 1.III.1954

Pedagogika lecznicza- specjalna - jej zakres i nauki pomocnicze.
Pedagogika lecznicza jest przystosowana do dzieci specjalnych, to
jest takich które nie mogą korzystać ze szkoły normalnej ze względu
na różne kalectwa, upośledzenie umysłowe, zagrożenie moralne i różnego
rodzaju schorzenia. Pracę jej charakteryzuje: specjalny cel - revalidacja
społeczna. Specjalna organizacja i metody pracy /często i program i
pomoc naukowo/ Racionalnie zestawione anamneza i warunki domowe dzie-
cka w ich historycznym rozwoju /więc dobre poznanie dziecka/

Współdziałanie w wychowaniu nie tylko z denem ale i z lekarzem .

Nasilenie roli nauczyciela- wychowawcy i jego specjalne przygoto-
wanie.

"Dzieci specjalne". Wyodrębniamy w nich dwie grupy:

1. Dzieci anormalne to jest takie które wskutek większych lub mniejszych
upośledzeń natury organicznej i funkcyjnej mają trudności:

a/ w poznaniu świata

b/ w nawiązywaniu kontaktu z otoczeniem:

c/ dzieci które są niezdolne do samorzutnej przystosowalności społecz-
nej i nie mogą korzystać ze szkoły normalnej.

2. Dzieci "specjalne" które tylko w pewnym okresie życia swego wymagają
specjalnej opieki wychowawczej po pewnym czasie /miesiące lata/
powracają do szkół normalnych: przewlekle chore, moralnie zagrożone
/z wyjątkami/ kalčki /głównie amputowani/

Upośledzenia natury organicznej i funkcyjnej wyraża się w zamknięciu
normalnych dróg poznawania świata, w zaburzeniach i nieprawidłowo-
ściach przebiegów procesów wyższych czynności nerwowych, zaniedbań
moralnych i różnych schorzeń. Wobec tego należy przede wszystkim braki
te kompensować i dążyć do normowania stanu ośrodkowego układu nerwowo-
go.

Wyniki pracy nad głuchoniemymi jako źródło optymizmu w pedagogice le-
czniczej. /Helena Keller, Olga Skorochołowa, Marta Heinrich.

Heinrich

21

Pedagogika lecznicza

Wykład II 2.III.1954.

Dr. E. Grzegorzewska

Zarys rozwoju wyższych czynności nerwowych dzieci upośledzonych umysłowo z uwzględnieniem ich etiologii i klasyfikacji.

Oligofrenia - niedorozwój umysłowy od urodzenia lub najwcześniejszego dzieciństwa, wstrzymanie rozwoju mózgu i wyższych czynności nerwowych /po zakończeniu jakiegos procesu/ otępienie demencia występuje w późniejszym wieku, jako osłabienie, rozpad procesów korowych, uszkodzenie czynności umysłowych dotychczas późnowartościowych. Otępienie jest wstecznicem psychiki/symptomat jakiegos patologicznego procesu np. wskutek padaczki/.

Klasyfikacja- oligofrenia w/g stopnia upośledzenia umysłowego:
najłagodniejsze odchylenie od normy- debilizm.
średni stopień - imbecylijzm
najgłębszy niedorozwój idiotyzm.

Etiologia oligofrenii. Uszkodzenia mózgu w życiu płodowym /wrodzona oligofrenia/, lub w najwcześniejszym dzieciństwie/oligofrenia nabyta/ wskutek działania jakiegos czynnika przede wszystkim zewnątrz pochodzącego/ogrodzonego/ jak: alkoholizm, kicha rodziców, uszkodzenie płodu przez infekcje, które przechodzi matka w czasie ciąży i jej zatrucia zawodowe ciężka i wyczerpująca praca, głód w okresie ciąży. Wszystkie te czynniki ze względu na ścisły związek z organizmem matki wpływają na kształtujący się organizm a przede wszystkim na jego skomplikowaną strukturę mózgu i stać się mogą przyczyną wadliwego rozwoju, jego zniekształceń i ubytków.

Do czynników dużej wagi w powstaniu oligofrenii należą różnego rodzaju urazy w czasie porodu, powodujące w pewnych warunkach/wyłowy i wybroczyny krwawe domózgowe/poród przedwczesny, klaszczowy, długotrwały /albo urazy nieuchwytnie powstałe wskutek różnicy ciśnienia wewnątrz i zewnątrz macicy.

Ważniejsza W najwcześniejszym dzieciństwie ważną pozycję w etiologii oligofrenii stanowią różnorodnie choroby zakaźne, głównie urazy powstałe wskutek zapalenia mózgu czyż zapalenia opon mózgowych, t.z. spraw zakaźnych rozgrywających się na terenie ośrodkowego układu nerwowego i mogące być przyczyną powstrzymania rozwoju tkanki mózgowej. Tak samo takie choroby zakaźne jak dur brzuszny, płonica, błonica i inne mogą stać się przyczyną powstrzymania rozwoju tkanki mózgowej w tym najwcześniejszym okresie życia indywidualnego małego dziecka.

Te same przyczyny chorobowe dziecka 2 - 3 lat dają obraz psychopatologiczny inny, gdyż mózg się już nieco uształtował dziecko zaczęło chodzić, mówić i zdobyło szereg wyobrażeń. Etiologicznie ważną grupą w powstawaniu niedorozwoju umysłowego są różnego rodzaju zaburzenia w wydzieleniu gruczołów dokrewnych.

Upośledzenie umysłowe w oligofrenii może więc być wskutek niedorozwoju ośrodkowego układu nerwowego, zniszczenie, ubytki np. mikrocefalia, porencefalia lub później wskutek wstrzymania w rozwoju przez czynniki infekcyjne toksyczne, urazowe, dokrewne.

Wykład III 7.III.1954

Patofizjologia oligofrenii historycznie biorąc już dr. Edward Seguin w I połowie XIX wieku wskazał na różnego rodzaju braki i niedorozwoje mózgu i czaszki, jako na jedno z przyczyn, które wskutek braków w odżywianiu w życiu przedtym powodować mogą idiotyzm. Od tego czasu były cały szereg ciekawych badań w dziedzinie etiologii i patofizjologii oligofrenii.

Obecnie dzięki pracom I. Pawłowa i jego szkoły interpretacja zaburzeń oligofrenii staje się coraz jaśniejsza a nacisk położony przez Pawłowa na plastyczność kory mózgowej wyjaśnia słuszność dynamicznego ujmowania zjawisk w niedorozwoju umysłowego dzieci oligofrenicznych.

Patofizjologiczne mechanizmy oligofrenii w ujęciu I. Pawłowa, N. Krasnogorskiego i A. Smoleńskiego.

I. Pawłow wskazuje że w postaci ~~stwierdzenia~~ niedorozwoju umysłowego dużej znaczenie odgrywa obniżenie reaktywności kory mózgowej z jednoczesnym spadkiem pobudzenia a głównie hamowania co warunkuje małą siłę działalności komórek kory mózgowej, wysoki próg pobudzenia i niski zakres zdolności do pracy.

Obecność chorych punktów korowych, w których powstaniu grają rolę neurodynamiczne i strukturalne uszkodzenia, warunkuje rozdzielenie i lukowatość kory półkul mózgowych.

N. Krasnogorski wskazuje na następujące właściwości w działalności kory mózgowej u oligofreników: hamowanie warunkowe następuje z wielkim trudem, efekty hamowania są słabe i niestrawne, tworzenie się odruchów warunkowych wolniejsze a ich trwałość obniżona.

A. Smoleński wykazuje u oligofreników obniżenie ogólnego tonusu kory mózgowej wskutek słabości procesu pobudzenia i hamowania. Na tle obniżenia ogólnego tonusu kory u niektórych oligofreników obserwuje się podwyższoną pobudliwość podkorza u niektórych odwrotnie - słabość podkorza. U oligofreników w ważnym stopniu cierpi wyższa kora analiza

i synteza, wskutek tego obserwujemy ogólny niedorozwój nawyków, unicję-
taości i niedorozwój mowy. Niedomagania wyżej analitycznej i syntety-
cznej działalności zależą zarówno od braków morfologicznych, jak i od
słabości chronicznej kory mózgowej, ta słabość analizy i syntezy ~~energety-~~
kory może być w znacznym stopniu poprawiona pod wpływem procesu
wychowania i nauczania.

Wąska skala działalności kory, wysoki próg pobudliwości i niski
zakres zdolności do pracy powstaje prawdopodobnie w związku z patolo-
gią komórek korowych a w szczególności z małym zapasem ich zasobów ener-
getycznych.

Chociaż w ogóle patofizjologia oligofrenii jest jeszcze mało wyjaś-
niona, wszystkie jednakże znane nam dotychczas badania i obserwacje za-
sadniczo są zgodne w prawie:

Osłabienie siły procesów korowych, zwolnionego tworzenia się
odruchów warunkowych oraz obniżenia ich trwałości.

Dalsze badania innych autorów wykazały, że wskutek słabości procesów
korowych upośledzeni umysłowo nie mogą jednocześnie wypracować dwóch ~~odruchów~~
odruchów warunkowych co się klinicznie wyraża w niemożności ujęcia sytuacji
acji złożonej. Słabość procesów korowych wywołuje rozlanie hamowania
i wyzwolenie reakcji podkora ~~mózgowego~~ ruchowego pobudzenia, nie umoty-
wowanego śmiechu, płaczu i t.p.

Dynamika rozwoju oligofrenii pomimo różnorodnych i często głębokich
braków i zakłóceń w rozwoju, dzieci upośledzone umysłowo nie są pozba-
wione zdolności rozwojowej. Naturalnie, że w stopniu ich rewalidacji spośród
żecznej są duże różnice, zależne nie tylko od warunków oddziaływania
środowiskowego i od metody wychowania ale też i od charakteru i stopnia
upośledzenia.

Dozbiła a w pomocy niczego i imbecyle stanowią materiał naszych szkół
specjalnych.

Zjawisk upośledzenia umysłowego nie można ujmować statycznie - dynami-
ka oligofrenii znajduje uzasadnienie fizjologiczne przede wszystkim
~~właściwych~~ wskazaniach I. Pawłowa i jego szkoły o plastyczności kory
mózgowej i jej zdolnościach kompensacyjnych.

Ponieważ dynamika oligofrenii znalazła uzasadnienie fizjologiczne
należy więc stworzyć warunki sprzyjające kształtowaniu się mechanizmów
kompensacyjnych w oparciu o plastyczność wyższych czynności nerwowych.
Specyficzność tych dzieci wymaga specyficzności metody oddziaływania

Streszczamy na czym ta specyficzność polega i co ją powoduje. Braki
morfologiczne: wadliwy rozwój mózgu, jego zniekształcenia, ubytki; poraże-
nia, mały zapas zasobów energetycznych komórek nerwowych zakłócenia

neurodynamiczne, obecność chorych punktów korowych wskutek neurodynamicznych - strukturalnych uszkodzeń, warunkująca rozdzielenie i lutowatość kory mózgowej, wszystko to decyduje o niepokornowości mózgu i jego działalności w oligofrenii. W związku z tym rozwój fizyczny i rozwój wyższych czynności nerwowych u oligofreników jest również w różnej mierze niepokornościowy, swoisty a typowy.

Obraz zaburzeń wyższych czynności nerwowych u oligofreników.

Teza intelektualną niepokornością, która jest takim komponentem upośledzenia umysłowego mogą u oligofreników występować zaburzenia lub wstrzymywania w rozwoju innego rodzaju np. powne zaburzenia motoryczne. Niektóre zaburzenia sfery ruchowej przebiegają w postaci ubytku ruchowego lub nieprawidłowości ruchowej, inne w postaci nadmiaru ruchów.

Anomalie posturalne /cielesne/ nie są w ścisłej korelacji z niedorozwojem, mogą jednak towarzyszyć. Budowa czaszki: mikrocefalia, hydrocefalia wielowata, płaska, piasia i t.p. - Twarzy: asymetria, deformacja, opikantus albinizm, prognatyzm, wznórek Darwina, wileza paszcza, zajęcza warga, anomalie podniebienia, uzębienia - guzki Garabelliego, język geograficzny, seby Hutchinsona: Tułów: piny między palcami, syndaktylia, inzaktylia, polidaktylia i t.p. Kończym dolnych: anomalia stopy, urodzone zniekształcenia bioder, skrzywienie i wygięcia. Kończym górne ręka śluzobrzękowa, nakpia ręka, płatwy między palcami, syndaktylia, zidaktylia, polidaktylia. Tułów: skrzywienie kręgosłupa, klatka piersiowa spleaszona, kurza, beczkowata.

Ogólny typ budowy: karkowatość, obrzyność mikrozonie, achondroplazia, akromegalia, infantylizm i t.p. Różne nieprawidłowości rozwojowe przy zaburzeniach w wydzieleniu gruczołów dokrewnych i ~~hyperfunkcja~~.

Szeroka rozpiętość skali upośledzenia umysłowego od najgłębszego idietyzmu do normalnego intelektu stopnie: ciężki i lekkimi skłasy średni i skłasy w stosunku do idietyzmu, imbecylizmu, i debilizmu.

Charakterystyka idioty w/g tych stopni

Charakterystyka imbecylizmu " "

Charakterystyka debila " "

Typy czynne i bierne.

Zarys rozwoju wyższych czynności nerwowych dzieci upośledzonych umysłowo z uwzględnieniem ich etiologii i klasyfikacji.

Oligofrenia - niedorozwój umysłowy od urodzenia lub najwcześniejszego dzieciństwa, wstrzymanie rozwoju mózgu i wyższych czynności nerwowych /po zakończeniu jakiegos procesu/ otępienie demencia występuje w późniejszym wieku, jako osłabienie, rozpad procesów korowych, uszkodzenie czynności umysłowych dotychczas pełnowartościowych. Otępienie jest następstwem psychiki /symptomat jakiegos patologicznego procesu np. wskutek padaczki/.

Klasyfikacja- oligofrenia w/g stopnia upośledzenia umysłowego:
najłagodniejsze odchylenie od normy- debilizm.
średni stopień - imbecylyzm
najgłębszy niedorozwój idiotyzm.

Etiologia oligofrenii. Uszkodzenia mózgu w życiu płodowym /wrodzona oligofrenia/, lub w najwcześniejszym dzieciństwie /oligofrenia nabyta/ wskutek działania jakiegos czynnika przede wszystkim zewnątrz pochodzącego /ogrogennego/ jak: alkoholizm, kłótnie rodziców, uszkodzenie płodu przez infekcje, które przechodzi matka w czasie ciąży i jej zatrucia zawodowe ciężka i wyczerpująca praca, głód w okresie ciąży. Wszystkie te czynniki ze względu na ścisły związek z organizmem matki wpływają na kształtujący się organizm a przede wszystkim na jego skomplikowaną strukturę mózgu i stać się mogą przyczyną, wadliwego rozwoju, jego zniekształceń i ubytków.

Do czynników dużej wagi w powstaniu oligofrenii należą różnego rodzaju urazy w czasie porodu, powodujące w pewnych warunkach /wylawy i wybroczyny krwawe domózgowe/ poród przedwczesny, klaszczowy, długotrwały /albo urazy nieuchwytnie powstałe wskutek różnicy ciśnienia wewnątrz i zewnątrz macicy.

Najważniejszą w najwcześniejszym dzieciństwie ważną pozycję w etiologii oligofrenii stanowią różnorodnie choroby zakaźne, głównie urazy powstałe wskutek zapalenia mózgu czyż zapalenia opon mózgowych, t.z. spraw zakaźnych rozgrywających się na terenie ośrodkowego układu nerwowego i mogące być przyczyną powstrzymania rozwoju tkanki mózgowej. Tak samo takie choroby zakaźne jak dur brzuszny, błonica, błonica i inne mogą stać się przyczyną powstrzymania rozwoju tkanki mózgowej w tym najwcześniejszym okresie życia indywidualnego małego dziecka.

Te same przyczyny chorobowe dziecka 2 - 3 lat dają obraz psychopatologiczny inny, gdyż mózg się już nieco uształtował dziecko zaczęło chodzić, mówić i zdobyło szereg wyobrażeń. Etiologicznie ważną grupą w powstawaniu niedorozwoju umysłowego są różnego rodzaju zaburzenia w wydzieleniu gruczeków dokrewnych.

Upośledzenie umysłowe w oligofrenii może więc być wskutek niedorozwoju ośrodkowego układu nerwowego, zniekształcenie, ubytki np. mikrocefalia, perencefalia lub później wskutek wstrzymania w rozwoju przez czynniki infekcyjne toksyczne, urazowe, dokrewne.

Wykład III 7.III.1954

Patofizjologia oligofrenii historycznie biorąc już dr. Edward Seguin w I połowie XIX wieku wskazał na różnego rodzaju braki i niedorozwoje mózgu i czaszki, jako na jedno z przyczyn, które wskutek braków w odżywianiu w życiu płodowym powodować mogą idiotyzm. Od tego czasu były cały szereg ciekawych badań w dziedzinie etiologii i patofizjologii oligofrenii.

Obecnie dzięki pracom I. Pawłowa i jego szkoły interpretacja zaburzeń oligofrenii staje się coraz jaśniejsza a nacisk położony przez Pawłowa na plastyczność kory mózgowej wyjaśnia słuszność dynamicznego ujmowania zjawisk w niedorozwoju umysłowego dzieci oligofrenicznych.

Patofizjologiczne mechanizmy oligofrenii w ujęciu I. Pawłowa, N. Krasnogorskiego i A. Smoleńskiego.

I. Pawłow wskazuje że w postanowieniu niedorozwoju umysłowego duże znaczenie odgrywa obniżenie reaktywności kory mózgowej z jednoczesnym spadkiem pobudzenia a głównie hamowania co warunkuje małą stałą działalność komórek kory mózgowej, wysoki próg pobudzenia i niski zakres zdolności do pracy.

Obecność chorych punktów korowych, w których powstaniu grają rolę neurodynamiczne i strukturalne uszkodzenia, warunkuje rozdzielenie i lukrowatość kory półkul mózgowych.

N. Krasnogorski wskazuje na następujące właściwości w działalności kory mózgowej u oligofreników: hamowanie warunkowe następuje z wielkim trudem, efekty hamowania są słabe i nietrwałe, tworzenie się odruchów warunkowych wolniejsze a ich trwałość obniżona.

A. Smoleński wykazuje u oligofreników obniżenie ogólnego tonusu kory mózgowej wskutek słabości procesu pobudzenia i hamowania. Na tle obniżenia ogólnego tonusu kory u niektórych oligofreników obserwuje się podwyższoną pobudliwość podkorza u niektórych odwrotnie - słabość podkorza. U oligofreników w ważnym stopniu cierpi wyższa kora analiza

i synteza, wskutek tego obserwujemy ogólny niedorozwój nawyków, umiętności i niedorozwój mowy. Niedokształcenia wyżej analitycznej i syntetycznej działalności zależą zarówno od braków morfologicznych, jak i od słabości chronicznej kory mózgowej, ta słabość analizy i syntezy z zakresu korowej może być w znacznym stopniu poprawiona pod wpływem procesu wychowania i nauczania.

Wąska skala działalności kory, wysoki próg pobudliwości i niski zakres zdolności do pracy powstaje prawdopodobnie w związku z patologią komórek korowych a w szczególności z małym zapasem ich zasobów energetycznych.

Chociaż w ogóle patofizjologia oligofrenii jest jeszcze mało wyjaśniona, wszystkie jednakże znane nam dotychczas badania i obserwacje zasadniczo są zgodne w sprawie

Osłabienie siły procesów korowych, zwolnionego tworzenia się odruchów warunkowych oraz obniżenia ich trwałości.

Dalsze badania innych autorów wykazały, że wskutek słabości procesów korowych upośledzeni umysłowo nie mogą jednocześnie wypracować dwóch odruchów warunkowych co się klinicznie wyraża w niemożności ujęcia sytuacji skłóconej. Słabość procesów korowych wywołuje rozkład hamowania i wyzwolenie reakcji podkora mózgowego ruchowego pobudzenia, nie umotywowanego śniechu, płaczu i t.p.

Dynamika rozwoju oligofrenii pomimo różnorodnych i często głębokich braków i zakłóceń w rozwoju, dzieci upośledzone umysłowo nie są pozbawione zdolności rozwojowej. Naturalnie, że w stopniu ich rewalidacji społecznej są duże różnice, zależne nie tylko od warunków oddziaływania środowiskowego i od metody wychowania ale też i od charakteru i stopnia upośledzenia.

Debile a w pewnym miarce i imbecyle stanowią materiał naszych szkół specjalnych.

Zjawisk upośledzenia umysłowego nie można ujmować statycznie - dynamika oligofrenii znajduje uzasadnienie fizjologiczne przede wszystkim w leczniczych wskazaniach I. Pawłowa i jego szkoły o plastyczności kory mózgowej i jej zdolnościach kompensacyjnych.

Ponieważ dynamika oligofrenii znalazła uzasadnienie fizjologiczne należy więc stworzyć warunki sprzyjające kształtowaniu się mechanizmów kompensacyjnych w oparciu o plastyczność wyższych czynności nerwowych. Specyficzność tych dzieci wymaga specyficzności metody oddziaływania

Streszczamy na czym ta specyficzność polega i co ją powoduje. Braki morfologiczne: wadliwy rozwój mózgu, jego zakłócenia, ubytki, porażenia, mały zapas zasobów energetycznych komórek nerwowych zakłócenia

neurodynamicznie, obecność chłdnych punktów korowych wskutek neurodynamicznych - strukturalnych, uszkodzeń, warunkująca rozdzielenie i lutrowatość kory mózgowej, uszysktd to decyduje o niepdknowartowości mózgu i jego dziaakalności w oligofrenii. W związku z tym rozwój fizyczny i rozwój wyższych czynności nerwowych u oligofreników jest również w różnej mierze niepdknowartościowy, swoisty a typowy.

Obraz zaburzeń wyższych czynności nerwowych u oligofreników.

Teza intelektualną niepdknowartością, która jest stałym komponentem upośledzenia umysłowego mogą u oligofreników występować zaburzenia lub wstrzymania w rozwoju innego rodzaju np. pewne zaburzenia motoryczne. Niektóre zaburzenia sfery ruchowej przebiegają w postaci ubytku ruchowego lub nieprawidłowości ruchowej, inne w postaci nadmiaru ruchów.

Anomalie ~~konatyczne~~ /cielone/ nie są w ścisłej korelacji z niedorozwojem, mogą jednak towarzyszyć. Budowa czaszki: mikrocefalia, hydrocefalia wielowata, płaska, ptośia i t.p. - Twarzy: asymetria, deformacja, opikantus albinizm, prognatyzm, wzdórek Darwina, wileza paszcza, zajęcza warga, anomalie podniebienia, uzębienia - guzki Carabelliego, język geograficzny, zęby Hutchinsona: Tułowia: ptośia międzyokręgowca, syndaktylia, zidaktylia, polidaktylia infrap. Kończyny dolnych: anomalie stopy, wrodzone zrośnięcia k bioder, skrzywienia i wygięcia. Kończyny górne ręka śluzobrzękowa, nakpia ręka, płaty między palcami, syndaktylia, zidaktylia, polidaktylia. Tułów: skrzywienie kręgosłupa, klatka piersiowa spłaszczona, kurwa, beczkowata.

Ogólny typ budowy: karłowatość, obrzyność mikrozonie, achondroplazia, akromegalia, infantylnizm i t.p. Różne nieprawidłowości rozwojowe przy zaburzeniach w wydzieleniu gruczołów dokrewnych i hyperfunkcja.

Szeroka rozpiętość skali upośledzenia umysłowego od najgłębszego idietyzmu do normalnego intelektu stopnie: ciężki, inklinacyjny średni i słaby w stosunku do idietyzmu, imbecylnizmu, i debilizmu.

Charakterystyka idioty w/g tych stopni

Charakterystyka imbecylnizmu " "

Charakterystyka debila " "

Typy czynne i bierne.

Pedagogika lecznicza

Wykład II 2.III.1954.

Dr. M. Grzegorzewska

Zarys rozwoju wyższych czynności nerwowych dzieci upośledzonych umysłowo z uwzględnieniem ich etiologii i klasyfikacji.

Oligofrenia - niedorozwój umysłowy od urodzenia lub najwcześniejszego dzieciństwa, pstrzymanie rozwoju mózgu i wyższych czynności nerwowych /po zakończeniu jakiegos procesu/ ołepienie demencia wystepujc w późniejszym wieku, jako osłabienie, rozpad procesów korowych, uszkodzenie czynności umysłowych dotychczas poknowartościowych. Ołepienie jest umstecznieniem psychiki/symptomat jakiegos patologicznego procesu np. wskutek padaczkii/.

Klasyfikacja- oligofrenia w/g stopnia upośledzenia umysłowego:
najłagodniejsze odchylenie od normy- debilizm.
średni stopień - imbecylyzm
najgłębszy niedorozwój idiotyzm.

Etiologia oligofrenii. Uszkodzenia mózgu w życiu płodowym /wrodzona oligofrenia/, lub w najwcześniejszym dzieciństwie/ oligofrenia nabyta/ wskutek działania jakiegos czynnika przede wszystkim zewnątrz pochodzągo/ogrogennego/ jak: alkoholizm, kiza rodziców, uszkodzenie płodu przez infekcje, które przechodzi matka w czasie ciąży i jej zatrucia zawodowe ciężka i wyczerpująca praca, gład w okresie ciąży. Wszystkie te czynniki, ze względu na ścisły związek z organizmem matki wpływają na kształtujący się organizm a przede wszystkim na jego skomplikowaną strukturę mózgu i stać się mogą przyczyną wadliwego rozwoju, jego zniekształceń i ubytków.

Do czynników dużej wagi w powstaniu oligofrenii należą różnego rodzaju urazy w czasie porodu, powodujące w pewnych warunkach/wylowy i wybroczyny krwawic domógowe/poród przedwczesny, klaszczowy, długotrwały /albo urazy nieuchwytno powstałe wskutek różnicy ciśnienii wewnątrz i zewnątrz macicy.

Każduzzkiz W najwcześniejszym dzieciństwie ważną pozycję w etiologii oligofrenii stanowią różnorodno choroby zakaźne, głównie urazy powstałe wskutek zapalenia mózgu czyż zapalenia opon mózgowych, t.z. spraw zakaźnych różgrywających się na terenie ośrodkowego układu nerwowego i mogące być przyczyną powstrzymania rozwoju tkanki mózgowaj. Tak samo takie choroby zakaźne jak dur brzuszny, płonica, błonica i inne mogą stać się przyczyną powstrzymania rozwoju tkanki mózgowaj w tym najwcześniejszym okresie życia indywidualnego malenkiego dziecka.

Te same przyczyny chorobowe dziecka 2 - 3 lat dają obraz psychopatologiczny inny, gdyż mózg się już nieco ukształtował dziecko zaczęło chodzić, mówić i zdobyło szereg wyobrażeń. Etiologicznie ważną grupą w powstawaniu niedorozwoju umysłowego są różnego rodzaju zaburzenia w wydzieleniu gruczołów dokrewnych.

Upośledzenie umysłowe w oligofrenii może więc być wskutek niedorozwoju ośrodkowego układu nerwowego, zmniejszenie, ubytki np. mikrocefalia, porencefalia lub później wskutek wstrzymania w rozwoju przez czynniki infekcyjne toksyczne, urazowe, dokrewne.

Wykład III 7.III.1954

Patofizjologia oligofrenii historycznie biorąc już dr. Edward Seguin w I połowie XIX wieku wskazał na różnego rodzaju braki i niedorozwoje mózgu i czaszki, jako na jedno z przyczyn, które wskutek braków w odżywianiu w życiu płodowym powodować mogą idiotyzm. Od tego czasu były cały szereg ciekawych badań w dziedzinie etiologii i patofizjologii oligofrenii.

Obecnie dzięki pracom I. Pawłowa i jego szkoły interpretacja zaburzeń oligofrenii staje się coraz jaśniejsza a nacisk położony przez Pawłowa na plastyczność kory mózgowej wyjaśnia słuszność dynamicznego ujmowania zjawisk w niedorozwoju umysłowego dzieci oligofrenicznych.

Patofizjologiczne mechanizmy oligofrenii w ujęciu I. Pawłowa, N. Krasnogorskiego i A. Smolańskiego.

I. Pawłow wskazuje że w postanowieniu niedorozwoju umysłowego duże znaczenie odgrywa obniżenie reaktywności kory mózgowej z jednoczesnym spadkiem pobudzania a głównie hamowania co warunkuje małą stałą działaność komórek kory mózgowej, wysoki próg pobudzania i niski zakres zdolności do pracy.

Obecność chorych punktów korowych, w których powstaniu grają rolę neurodynamiczne i strukturalne uszkodzenia, warunkuje rozdzielenie i lukowatość kory półkul mózgowych.

N. Krasnogorski wskazuje na następujące właściwości w działaności kory mózgowej u oligofreników: hamowanie warunkowe następuje z wielkim trudem, efekty hamowania są słabe i nietrwałe, tworzenie się odruchów warunkowych wolniejsze a ich trwałość obniżona.

A. Smolański wykazuje u oligofreników obniżenie ogólnego tonusu kory mózgowej wskutek słabości procesu pobudzania i hamowania. Na tle obniżenia ogólnego tonusu kory u niektórych oligofreników obserwuje się podwyższoną pobudliwość podkorza u niektórych odwrętnie - słabość podkorza. U oligofreników w ważnym stopniu cierpi wyższa kora analiza

i synteza, wskutek tego obserwujemy ogólny niedorozwój nawyków, umię-
tności i niedorozwój mowy. Niedomaganie wyżej analitycznej i syntety-
cznej działalności zależy zarówno od braków morfologicznych, jak i od
słabości chronicznej kory mózgowej, ta słabość analizy i syntezy kory
mózgowej może być w znacznym stopniu poprawiona pod wpływem procesu
wychowania i nauczania.

Wąska skala działalności kory, wysoki próg pobudliwości i niski
zakres zdolności do pracy powstają prawdopodobnie w związku z patolo-
gią komórek korowych a w szczególności z małym zapasem ich zasobów ener-
getycznych.

Chociaż w ogóle patofizjologia oligofrenii jest jeszcze mało wyjaś-
niona, wszystkie jednakże znane nam dotychczas badania i obserwacje za-
sadniczo są zgodne w sprawie

Osłabienie siły procesów korowych, zwolnienia się
odruchów warunkowych oraz obniżenia ich trwałości.

Dalsze badania innych autorów wykazały, że wskutek słabości procesów
korowych upośledzeni umysłowo nie mogą jednocześnie wypracować dwóch
odruchów warunkowych co się klinicznie wyraża w niemożności ujęcia sytuacji
racji złożonej. Słabość procesów korowych wywołuje rozlanie hamowania
i wyzwolenie reakcji podkora mózgowego ruchowego pobudzenia, nie umoty-
wowanego śniechu, płaczu i t.p.

Dynamika rozwoju oligofrenii pomimo różnorodnych i często głębokich
braków i zakłóceń w rozwoju, dzieci upośledzone umysłowo nie są pozba-
wione zdolności rozwojowej. Naturalnie, że w stopniu ich rewalidacji spośród
Zaczynają się duże różnice, zależne nie tylko od warunków oddziaływania
środowiskowego i od metody wychowania ale też i od charakteru i stopnia
upośledzenia.

Debilne a w pewnym miarce i imbecylnie stanowią materiał naszych szkół
specjalnych.

Zjawisk upośledzenia umysłowego nie można ujmować statycznie - dynami-
ka oligofrenii znajduje uzasadnienie fizjologiczne przede wszystkim
w leczniczych wskazaniach I. Pawłowa i jego szkoły o plastyczności kory
mózgowej i jej zdolnościach kompensacyjnych.

Ponieważ dynamika oligofrenii znalazła uzasadnienie fizjologiczne
należy więc stworzyć warunki sprzyjające kształtowaniu się mechanizmów
kompensacyjnych w oparciu o plastyczność wyższych czynności nerwowych.
Specyficzność tych dzieci wymaga specyficzności metody oddziaływania

Streszczamy na czym ta specyficzność polega i co ją powoduje. Braki
morfologiczne: wadliwy rozwój mózgu, jego zmniejszenie, ubytki, poraż-
nia, mały zapas zasobów energetycznych komórek nerwowych, zakłócenia

neurodynamicznie, obecność chorych punktów-kerowych wskutek neurodynamicznych - strukturalnych uszkodzeń, warunkująca rozdzielenie i lutowanie kory mózgowej, wszystko to decyduje o niepełnowartości mózgu i jego działalności w oligofrenii. W związku z tym rozwój fizyczny i rozwój wyższych czynności nerwowych u oligofreników jest również w różnej mierze niepełnowartościowy, swoisty a typowy.

Obraz zaburzeń wyższych czynności nerwowych u oligofreników.

Poza intelektualną niepełnowartością, która jest stałym komponentem upośledzenia umysłowego mogą u oligofreników występować zaburzenia lub wstrzymania w rozwoju innego rodzaju np. pewne zaburzenia motoryczne. Niektóre zaburzenia sfery ruchowej przebiegają w postaci ubytku ruchowego lub nieprawidłowości ruchowej, inne w postaci nadmiarów ruchów.

Anomalie rozumowe /ciepota/ nie są w ścisłej korelacji z niedorostwem swoim, mogą jednak towarzyszyć. Budowa czaszki: mikrocefalia, hydrocefalia wielowata, płaska, ptasia i t.p. - Wargi: asymetria, deformacja, epikantus albinizm, prognatyzm, wgniótek Darwina, wileca paszeta, zajęcza warga, anomalie podniebienia, uzębienia - guzki Carabelliego, język geograficzny, zęby Hutchinsona: Tułów: płaski, międzyprstenny, syndaktylia, zedaktylia, polidaktylia i t.p. Kończyny dolnych: anomalie stopy, wrodzone zrośnięcia k bioder, skrzywienia i wygięcia. Kończyny górne: ręką śluzobrzękowa, nakłosa ręką, płaty między palcami, syndaktylia, zedaktylia, polidaktylia. Tułów: skrzywienie kręgosłupa, klatka piersiowa spleśszona, krusza, beczkowata.

Ogólny typ budowy: skrzepowatość, obrzynność mikrozonie, achondroplazia, akromegalia, infantylizm i t.p. Różne nieprawidłowości rozwojowe przy zaburzeniach w wydzieleniu gruczołów dokrewnych i hiperfunkcja.

Szeroka rozpiętość skali upośledzenia umysłowego od najgłębszego idiocy do normalnego intelektu stopnie: ciężki i twardy średni i słaby w stosunku do idiocy, imbecylizmu, i debilizmu.

Charakterystyka idiocy w/g tych stopni

Charakterystyka imbecylizmu " "

Charakterystyka debila " "

Typy czynne i bierne.

Pedagogika lecznicza

Wykład VI 20.III.54

Dzieci przewlekle chore /w domach zdrowia, prewentoria i sanatoriach/

Gruźlica płuc

Gruźlica kostnowastowa

Gościec

Heine - Medina

Wpływ choroby na układ nerwowy dziecka

Wpływ warunków chorowania/np. leżenie w gipsie, rozłaka z domem, odsunięcie od życia społecznego i od doświadczeń życiowych, nowe środowisko i t.p./

Wskutek tego stan ośrodkowego układu nerwowego jest zachwiany/zachwianie siły, ruchliwości i równowagi procesów nerwowych/i zachwiana jest cała korbwa regulacja.

Objawy tego widzimy w ^{nieczułości} ~~wrażliwości~~ tych dzieci, rozproszeniu uwagi, tendencji do nadwrażliwości uczuciowej i t.p.

Wskutek tego dzieci przewlekle chore mają utrudnione warunki wyraźnego i obiektywnego postrzegania i kształtowania wyobraźni.

Z powodu choroby nie normalnie działające bodźce interreceptorów i eksteroceptorów /z powodu zewnętrznych warunków chorowania/ wpływają na zubożenie, nieadekwatność z rzeczywistością i nie normalnością samych procesów/w ich sile, ruchliwości i równowagi/.

Wobec powyższego w opiece nad dzieckiem przewlekle chorym musi być bardzo czujna, uniezjęta i troskliwa opieka nauczyciela i wychowawcy a żeby stworzyć takiemu dziecku nie tylko oddziaływanie swoim, metodą pracy ale i wszystkim warunkami zewnętrznymi środowisko sprzyjające pracy jego procesów nerwowych przystosowujących cały ustrój przez jego reakcję do ciągle zmieniającego środowiska zewnętrznego i wewnętrznego /właściwa reakcja i adekwatność odbioru/

Praca wychowawcza i dydaktyczna winna mieć charakter terapeutyczny, uzgodnione z lekarzem w stosunku do poszczególnych grup jednostek. Jej podstawowym założeniem winno być zdrowie dziecka i pomoc w jego terapii, Tym właśnie z każdym poczuciem odpowiedzialności kierować się winien nauczyciel- wychowawca, świadomy wagi bodźców płynących ze środowiska zewnętrznego ze zachwianym już chorobą stanem ośrodkowego układu nerwowego dziecka/środowisko wewnętrzne /.

Charakter terapeutyczny metody pracy zapewni:

1. kształtowanie pogodnej, jasnej możliwie spokojnej atmosfery pracy przez odpowiednie organizowanie warunków biegu życia codziennego i

rytmu tego życia./ponieważ układ nerwowy jest zachwiany w swojej normalnej działalności przez czynniki chorobowe i osłabiony, a więc i łatwiej poddający się wpływu środowiska wewnętrznego/. Zrozumienie potrzeb dziecka. Potrzeba poczucia bezpieczeństwa z jego strony dla dobrego samopoczucia/, zabezpieczenie dobrą organizacją, wydatkowanie niepotrzebnego wysiłku dziecka i dostosowanie stopnia wysiłku do potrzeb terapeutycznych /dostosowywanie w tym względzie zakresu i form pracy, zapewnienie dobrych warunków pracy w szkole przez odnowę dnia metodą oddziaływania osobistego i odpowiednie warunki zewnętrzne, uwzględnienie w metodzie pracy i oddziaływaniu typu układu nerwowego dziecka/

2. Ze względu na utrudnione warunki odbioru wrażeń- kształtowanie dobrych warunków do budowy I-szego układu sygnałowego i stopniowej budowy na nim II układu sygnałów. Dostarczenie więc dzieciom możliwie bogatego materiału poznawczego, poznawanie w zakresie różnych analizatorów możliwie dokładnie, wiązanie logiczne tych danych i włączanie ich do poprzednio zdobytych już i utrwalonych układów dynamicznych, postawa czynna dziecka, praca zespołowa skłanianie teorii z praktyką i wiązanie interesujących treści z życiem praktycznym.

3. W celu stworzenia warunków dobrego samopoczucia- umożliwienie dzieciom szerokiego kontaktu z normalnym życiem bieżącym drogą osobistego przeżytych wrażeń związanych z przyrodą i ze zjawiskami życia społecznego oraz przeżyć związanych z treścią nauczania.

Kształtowanie warunków sprzyjających normowaniu stanu układu nerwowego drogą unikania bodźców niekorzystnie oddziałujących na procesy nerwowe, jak: zbyt silne pobudzenie, zbyt długotrwałe pobudzenie, niepożądanie hamowanie zewnętrzne, niepożądanie hamowanie wewnętrzne, działanie bodźców, zbyt skomplikowanych, zdarzenia pobudzenia i hamowania, silne i nagłe hamowania i t.p. Tworzenie warunków korzystnych dla przebiegów emocjonalnych i dla kształtowania się korzystnych wychowawczo dominant. Tworzyć warunki kształtowania się korzystnych wychowawczo stereotypów dynamicznych.

Państwowe Studium
Pedagogiki Spec.
Warszawa 53/54

Pedagogika lekarska

Wykład VI 20.III.54

Dzicci przewlekle chore /w domach zdrowia, prewentoria i sanatoriach/

Gruźlica płuc

Gruźlica kostnowązowa

Gościec

Heine - Medina

Choroba Lele'a, epilepsja, wrodzona

Wpływ choroby na układ nerwowy dziecka

Wpływ warunków chorowania /np. leżenie w gipsie, rozłąka z domem, odsunięcie od życia społecznego i od doświadczeń życiowych, nowe środowisko i t.p./

Wskutek tego stan ośrodkowego układu nerwowego jest zachwiany /zachwianie siły, ruchliwości i równowagi procesów nerwowych/ i zachwiana jest kora regulacyjna.

Objawy tego widzimy w ~~nieczułości~~ ^{nieczułości} tych dzieci, rozproszeniu uwagi, tendencji do nadwrażliwości uczuciowej i t.p.

Wskutek tego dzieci przewlekle chore mają utrudnione warunki wyraźnego i obiektywnego postrzegania i kształtowania wyobraźni.

Z powodu choroby nie normalnie działające bodźce interreceptorów i eksteroceptorów /z powodu zewnętrznych warunków chorowania/ wpływają na zubożenie, nieadekwatność z rzeczywistością i nie normalnością samych procesów /w ich sile, ruchliwości i równowagi/.

Wobec powyższego w opiece nad dzieckiem przewlekle chorym musi być bardzo czujna, uniezależniona i troskliwa opieka nauczyciela i wychowawcy a żeby stworzyć takiemu dziecku nie tylko oddziaływanie swoim, metodą pracy ale i wszystkim warunkami zewnętrznymi środowisko sprzyjające pracy jego procesów nerwowych przystosowujących cały ustrój przez jego reakcję do ciągle zmiennego środowiska zewnętrznego i wewnętrznego /właściwa reakcja i adekwatność odbioru/

Praca wychowawcza i dydaktyczna winna mieć charakter terapeutyczny.

uzgodnione z lekarzem, w stosunku do poszczególnych grup jednostek.

Jej podstawowym założeniem winno być zdrowie dziecka i pomoc w jego terapii, Tym właśnie z każdym poczuciem odpowiedzialności kierować się winien nauczyciel- wychowawca, świadomy wagi bodźców płynących ze środowiska zewnętrznego [za zachwiany już chorobą stan ośrodkowego układu nerwowego dziecka/ środowisko wewnętrzne /.

Charakter terapeutyczny metody pracy zapewni:

1. kształtowanie pogodnej, jasnej możliwie spokojnej atmosfery pracy przez odpowiednie zorganizowanie warunków biegu życia codziennego i

rytmu tego życia./ponieważ układ nerwowy jest zachwiany w swojej normalnej działalności przez czynniki chorobowe i osłabiony, a więc i łatwiej poddający się wpływu środowiska zewnętrznego/. Zrozumienie potrzeb dziecka. Potrzeba poczucia bezpieczeństwa z jego strony dla dobrego samopoczucia/, zabezpieczenie dobrą organizacją, wydotkowania niepotrzebnego wysiłku dziecka i dostosowanie stopnia wysiłku do potrzeb terapeutycznych /dostosowywanie w tym względzie zakresu i form pracy, zapewnienie dobrych warunków pracy w szkole przez odpowiednią metodę oddziaływania odobistego i odpowiednio warunki zewnętrzne, uwzględnianie w metodzie pracy i oddziaływaniu typu układu nerwowego dziecka/

2. Ze względu na utrudnione warunki odbioru wrażeń- kształtowanie dobrych warunków do budowy I-szego układu sygnałowego i stopniowej budowy na nim II układu sygnałów. Dostarczenie więc dzieciom możliwie bogatego materiału poznawczego, poznawanie w zakresie różnych analizatorów: możliwie dokładnie, wiązanie logiczne tych danych i włączanie ich do poprzednio zdobytych już i utrwalonych układów dynamicznych, postawa czynna dziecka, praca zespołowa, złączanie teorii z praktyką i wiązanie interesujących treści z życiem praktycznym.

3. W celu stworzenia warunków dobrego samopoczucia- umożliwienie dzieciom szerokiego kontaktu z normalnym życiem bieżącym drogą osobistego przeżytych wrażeń związanych z przyrodą i ze zjawiskami życia społecznego oraz przeżytych związanych z treścią nauczania.

4. Kształtowanie warunków sprzyjających normowaniu stanu układu nerwowego drogą unikania bodźców niekorzystnie oddziaływujących na procesy nerwowe, jak: zbyt silne pobudzenie, zbyt długotrwałe pobudzenie, niepożądaną hamowanie zewnętrzne, niepożądaną hamowanie wewnętrzne, dzikanie bodźców, zbyt skomplikowanych, zdarzenia pobudzenia i hamowania, silne i nagłe hamowania i t.p. Tworzenie warunków korzystnych dla przebiegów emocjonalnych i dla kształtowania się korzystnych wychowawczo dominant.

Tworzyć warunki kształtowania się korzystnych wychowawczo stereotypów dynamicznych.

Państwowe Studium
Pedagogiki Spec.
Warszawa 53/54

Pedagogika lecznicza

Wykład VI 20.III.54

Dzieci przewlekle chore /w domach zdrowia, preventoria i sanatoriach/

Gruźlica płuc

Gruźlica kostnowłosa

Gościec

Heine - Medina

Wpływ choroby na układ nerwowy dziecka

Wpływ warunków chorowania/np. leżenie w gipsie, rozłąka z domem, odsunięcie od życia społecznego i od doświadczeń życiowych, nowe środowisko i t.p./

Wskutek tego stan ośrodkowego układu nerwowego jest zachwiany/zachwianie siły, ruchliwości i równowagi procesów nerwowych/i zachwiana jest także kontrolna regulacja.

Objawy tego widzimy w ^{nieczułości} ~~nieczułości~~ tych dzieci, rozprószeniu uwagi, tendencji do nadwrażliwości uczuciowej i t.p.

Wskutek tego dzieci przewlekle chore mają utrudnione warunki wyraźnego i obiektywnego postrzegania i kształtowania wyobraźni.

Z powodu choroby nie normalnie działające bodźce interoreceptorów i eksteroreceptorów /z powodu zewnętrznych warunków chorowania/ wpływają na zubożenie, nieadekwatność z rzeczywistością i nie normalnością samych procesów/w ich sile, ruchliwości i równowagi/.

Wobec powyższego w opiece nad dzieckiem przewlekle chorym musi być bardzo czujna, uniezależniona i troskliwa opieka nauczyciela i wychowawcy aby stworzyć takiemu dziecku nie tylko oddziaływanie swoim, metodą pracy ale i wszystkim warunkami zewnętrznymi środowisko sprzyjające pracy jego procesów nerwowych przystosowujących cały ustrój przez jego reakcje do ciągle zmieniającego środowiska zewnętrznego i wewnętrznego /właściwa reakcja i adekwatność odbioru/

Praca wychowawcza i dydaktyczna winna mieć charakter terapeutyczny. uzgodnione z lekarzem, w stosunku do poszczególnych grup jednostek. Jej podstawowym założeniem winno być zdrowie dziecka i pomoc w jego terapii, Tym właśnie z całym poczuciem odpowiedzialności kierować się winien nauczyciel- wychowawca, świadomy wagi bodźców płynących ze środowiska zewnętrznego ze zachwianym już chorobą stanem ośrodkowego układu nerwowego dziecka/środowisko wewnętrzne /.

Charakter terapeutyczny metody pracy zapewni:

1. kształtowanie pogodnej, jasnej możliwie spokojnej atmosfery pracy przez odpowiednie organizowanie warunków biegu życia codziennego i

rytmu tego życia./ponieważ układ nerwowy jest zachwiany w swojej normalnej działalności przez czynniki chorobowe i osłabiony, a więc i katujący poddający się wpływu środowiska zewnętrznego/. Zrozumienie potrzeb dziecka. Potrzeba poczucia bezpieczeństwa z jego strony dla dobrego samopoczucia/, zabezpieczenie dobrą organizacją, wydatkowanie niepotrzebnego wysiłku dziecka i dostosowanie stopnia wysiłku do potrzeb terapeutycznych /dostosowywanie w tym względzie zakresu i form pracy, zapewnienie dobrych warunków pracy w szkole przez odnowę odnii metodę oddziaływania osobistą i odpowiednie warunki zewnętrzne, uwzględnianie w metodzie pracy i oddziaływaniu typu układu nerwowego dziecka/

2. Ze względu na utrudnione warunki odbioru wrażeń- kształtowanie dobrych warunków do budowy I-szego układu sygnałowego i stopniowej budowy na nim II układu sygnałów. Dostarczanie więc dzieciom możliwie bogatego materiału poznawczego, poznawanie w zakresie różnych analizatorów, możliwie dokładnie, wiązania logiczne tych danych i włączanie ich do poprzednio zdobytych już i utrwalonych układów dynamicznych, postawa czynna dziecka, praca zespołowa złączenie teorii z praktyką i wiązanie interesujących treści z życiem praktycznym.

3. W celu stworzenia warunków dobrego samopoczucia- umożliwienie dzieciom szerokiego zetknięcia z normalnym życiem bieżącym drogą esencji, przeżytych wrażeń związanych z przyrodą i ze zjawiskami życia społecznego oraz przeżyć związanych z treścią nauczania.

Kształtowanie warunków sprzyjających normowaniu stanu układu nerwowego drogą unikania bodźców niekorzystnie oddziałujących na procesy nerwowe, jak: zbyt silne pobudzenie, zbyt długotrwałe pobudzenie, niepożądanie hamowanie zewnętrzne, niepożądanie hamowanie wewnętrzne, działanie bodźców, zbyt skomplikowanych, zderzenia pobudzenia i hamowania, silne i ciężkie hamowania i t.p. Tworzenie warunków korzystnych dla przebiegów emocjonalnych i dla kształtowania się korzystnych wychowawczo dominant. Tworzenie warunków kształtowania się korzystnych wychowawczo stereotypów dynamicznych.

Wykład VII dn. 28. III. 54

Moralnie zagrożeni

W tej grupie wychowanków szkół specjalnych zdecydowanie przeważają liczebnie tzw. moralnie zaniedbani, prócz nich jest pewien procent moralnie zagrożonych wskutek stanów chorobowych.

Przyczyną moralnego zaniedbania mogą być:

Warunki ustrojowe, ekonomiczno gospodarcze /bezrobocie, nędza, głód, brak opieki wychowawczej, złe wpływy ulicy, bezdomność, sieroctwo i t.p.

Wojna i jej konsekwencje /dezorganizacja życia, rozbiście rodziny, brak opieki wychowawczej, bezdomność, tułactwo okazje kradzieży, porzucone miernie czarny rynek, szaber it/

Metoda wychowania

Moralnie zagrożeni wskutek stanów chorobowych mogą być wśród:

Neuropatów

Psychopatów/epileptoidalny typ psychopatii, psychopata społeczny. Typ czynny i bierny/

Epileptyków/w padaczkowych stanach pomrocznych/

W niektórych wypadkach np. po nagminnym zapaleniu mózgu /encephalitis epidemica/ zjawiają się zmiany psychiczne u dziecka, przede wszystkim zmiany charakteru! Obserwujemy brak inicjatywy, przygnębienie, rzadziej stany wzmożonego nastroju. Często zjawia się u takich dzieci upór, nietępotwa myślowe, czasem stoja się złośliwie napaściwe, zuchwałe, skłonne do niepomamowanych tybuchów, nawet do kradzieży i włóczęgostwa.

/przeczytać w związku z psychopatią:

1. Pawłow/I/ -Wybór pism, PZWS, 1951
str. 389-397

2. Michejew/W/, Nejman/A/ -Choroby nerwowe i psychiczne, PZWS, 1951 str. 169-174./

Niekiedy w padaczkę zdają się stany "przełączenia" świadomości!

W takim stanie pomrocznym epileptyk nie zdaje sobie z niczego sprawy, robi rzeczy, którychby nigdy w świadomości nie zrobił np. na jakimś zebraniu, czy odczycie, czy w czasie sprawowania swego urzędu rozbić się do naga i t.p. W stanie pomrocznym chorey może odbywać różne wędrówki, pojechać gdzieś daleko, załatwić tam różne sprawy - czego nie pamięta po odzyskaniu świadomości. Co gorsze i społecznie niebezpieczne że stany pomroczne mogą się przejawiać i w napadach podniecenia, stanach lękowych ze zjawami

przerabiającymi /nagryzaki ogniaste/które czasem są przyczyną agresywnych działań w stosunku do otoczenia n.p./podpalania, a czasem bardzo niebezpiecznych wybuchów agresji/.

Wykład VIII i IX dn.26.III.54.

Typy zasadniczo najczęściej charakteryzujące młodzież moralnie zagrożoną.

1/ /najczęściej spotyka się wśród młodzieży moralnie zagrożonej słaby typ układu nerwowego, albo silny niepohamowany/

Tendencje społeczne negatywne. Odręcznie zainteresowania od wartości pozytywnych. Chęć wywyższenia się w sferze społecznie destrukcyjnej.

Niechętny stosunek do człowieka.

Niechęć do pracy i nauki.

Staż konflikty z otoczeniem najczęściej na tle stosunku do człowieka, do pracy, do cudzego mienia, regulaminów, norm i zarządzeń, nieodpowiedniego stosunku do własnych czynów nieumiejethości życia się z grupą i trudności podporządkowania się.

Najtypowsze wykroczenia: wścążegostwo, kradzieże, oszustwo, szantaż.

Brak poczucia odpowiedzialności, życie chwilą, przygodą, awanturą

/wyobrażenia duża i brak hamulców krytycyzmu, sugestywność/

Brak wizji życia w płaszczyźnie etycznej- pozytywnie społecznej.

Zaburzenia w przebiegach emocjonalnych/brak hamulców/

Praca powalicyjna społecznie winna więc:

zwrócić zainteresowania ku wartościom pozytywnym i rozwinąć chęć

wywyższenia się w działalności społecznie konstruktywnej, rozbudzić

stosunek pozytywny do człowieka, do pracy, do nauki. Dotychczas

wychowankowie ci byli w konflikcie ze społeczeństwem, obecnie wychowanie ma stosunek ten odwrócić-mają służyć pozytywnie społeczeństwu.

Zmienić stosunek do własnych czynów i rozwinąć zrozumienie roli jednostki w społeczeństwie /świadoma dyscyplina/.

Życie bezplanowe na dalszą metę, życie chwilą, przygodą zastąpić życiem planowym i poczuciem odpowiedzialności za nie. Rozwinąć wizję życia w płaszczyźnie społecznie pozytywnej.

Rozwijać wiarę we własne siły, we własne możliwości /zawsze i wszędzie byli "najgorsi"/

Rozwijać dążenie do przekonywania trudności i chęć walki o doskonalenie życia społecznego, rozwijać twórczość i inicjatywę w tym kierunku.

Kształtować warunki korzystne dla przebiegów procesów emocjonalnych

Zasadniczo praca ta polega na przekształcaniu stereotypów dynamicznych i kształtowanie nowych reakcji/najłatwiej zachodzi to u flegmatyków-najtrudniej u melancholików/

W analizie procesów wychowania zajmujemy się jego mechanizmem fizjologicznym, jego treścią i metodą jej przekazywania.

[Handwritten notes and signatures in the margins and bottom of the page, including "Sobczyk" and "Wojtyła"]

Instytut Psychiatrii i Neurologii
Warszawa 1953/54

Pedagogika lecznicza
Dr. M. Grzegorzewska

Wykład VII dn. 22. III. 54

Moralnie zagrożeni

W tej grupie wychowanków szkół specjalnych zdecydowanie przeważają liczebnie tzw. moralnie zaniedbani, przez nich jest pewien procent moralnie zagrożonych wskutek stanów chorobowych.

Przyczyną moralnego zaniedbania mogą być:

Warunki ustrojowe, ekonomiczno gospodarcze /bezrobocie, nędza, głód, brak opieki wychowawczej, złe wpływy ulicy, bezdomność, sieroctwo i t.p.

Wojna i jej konsekwencje /dezorganizacja życia, rozbiście rodziny, brak opieki wychowawczej, bezdomność, tułactwo okazje kradzieży, porzucone mienie czarny rynek, szaber it/

Metoda wychowania

Moralnie zagrożeni wskutek stanów chorobowych mogą być wśród:

Neuropatów

Psychopatów/epileptoidalny typ psychopatii, psychopata społeczny. Typ czynny i bierny/

Epileptyków/w padaczkowych stanach pomrocznych/

W niektórych wypadkach np. po nagminnym zapaleniu mózgu /encephalitis epidemica/ zjawiają się zmiany psychiczne u dziecka, przede wszystkim zmiany charakteru! Obserwujemy brak inicjatywy, przygnębienie, rzadziej stany wzmożonego nastroju. Często zjawia się u takich dzieci upór, natręctwa myślowe, czasem stają się złośliwie napaśtliwe, zuchwałe, skłonne do niepohamowanych wybuchów, nawet do kradzieży i włóczęgostwa.
/przeczytać w związku z psychopatią:

1. Pawłow/I/-Wybór pism, PZWS, 1951
str. 389-397

2. Michejow/W/, Nojman/A/. - Choroby nerwowe i psychiczne, PZWS, 1951 str. 169-174./

Niekiedy w padaczce zdarzają się stany "przełączenia świadomości".
W takim stanie pomrocznym epileptyk nie zdaje sobie z niczego sprawy, robi rzeczy, którychby nigdy w świadomie nie zrobił np. na jakimś zebraniu, czy odczycie, czy w czasie sprawowania swego urzędu rozbiera się do naga i t.p. W stanie pomrocznym chory może odbywać różne wędrówki, pojechać gdzieś daleko, załatwiać tam różne sprawy - czego nie pamięta po odzyskaniu świadomości. Co gorsze i społecznie niebezpieczne że stany pomroczne mogą się przejawiać i w napadach podniecenia, stanach lękowych ze zjawami

przeradzającymi /uprzyżyzaki ogniste/które czasem są przyczyną agresywnych działań w stosunku do otoczenia n.p./podpalania, a czasem bardzo niebezpiecznych wybuchów agresji/.

Wykład VIII i IX dn.26.III.54.

Bisy zasadniczo najczęściej charakteryzujące młodzież moralnie zagroż.

/najczęściej spotyka się wśród młodzieży moralnie zagrożonej słaby typ układu nerwowego, albo silny niepohamowany/

Tendencje społeczne negatywne. Odwrócenie zainteresowania od wartości pozytywnych. Chęć wytycia się w akcji społecznie destrukcyjnej.

Nieżyczliwy stosunek do człowieka.

Niechęć do pracy i nauki.

Staż konflikty z otoczeniem najczęściej na tle stosunku do człowieka, do pracy, do cudzego mienia, regulaminów, norm i zarządzeń, nieodpowiedniego stosunku do własnych czynów nieumiejętności życia się z grupą i trudności podporządkowania się.

Najtypowsze wykroczenia: wścążęstwo, kradzież, oszustwo, szantaż.

Brak poczucia odpowiedzialności, życie chwilą, przygodą, awanturą

/wyobrażenia duża i brak hamulców krytycyzmu, sugestywność/

Brak wizji życia w płaszczyźnie etycznej- pozytywnie społecznej.

Zaburzenia w przebiegach emocjonalnych/brak hamulców/

Pracę rewolucyjną społecznie winna więc:

zwrócić zainteresowania ku wartościom pozytywnym i rozwinąć chęć

wytycia się w działalności społecznie konstruktywnej, rozbudzić

stosunek pozytywny do człowieka, do pracy, do nauki. Dotychczas

wychowankowie ci byli w konflikcie ze społeczeństwem, obecnie wychowanie ma stosunek ten odwrócić-mają służyć pozytywnie społeczeństwu.

Zmienić stosunek do własnych czynów i rozwinąć zrozumienie roli jednostki w społec. /świadoma dyscyplina/.

Życie bezplanowe na dalszą metę, życie chwilą, przygodą zastąpić życiem planowym i poczuciem odpowiedzialności za nie. Rozwinąć wizję życia w px płaszczyźnie pozytywnej społecznie.

Rozwijać wiarę we własne siły, we własne możliwości /zawsze i wszędzie byli "najgorsi"/

Rozwijać dążenie do przekonywania trudności i chęć walki o doskonalenie życia społecznego, rozwijać twórczość i inicjatywę w tym kierunku.

Kształtować warunki korzystne dla przebiegów procesów emocjonalnych

Zasadniczo praca ta polega na przekształceniu stereotypów dynamicznych i kształtowanie nowych reakcji/najłatwiej zachodzi to u flegmatyków-najtrudniej u melancholików/

W analizie procesów wychowania zajmniemy się jego mechanizmem fizjologicznym, jego treścią i metodą jej przekazywania.

Podstawą wychowania jest wypracowywanie odpowiednich odruchów warunkowych o charakterze tendencji społecznych. Wszystkie środki działania pedagogicznego i słowo są w fizjologicznym znaczeniu bodźcami ze świata zewnętrznego. W wyniku ich działania tworzą się określone odruchy warunkowe, ich związki układy, stereotypy dynamiczne, które się rozwijają, różnicują, przekształcają, przyspasają, powstają nowe. Słowem realizuje się analityczno-syntetyczna praca, która się wyraża w myśleniu i zachowaniu się. Zależnie więc od kierunku i treści tego działania pedagogicznego kształtują się tu odpowiednie zachowania. Zasadniczą sprawą wychowania będzie wyuczenie nowych rodzajów reakcji /a więc zahamowanie dawniejszych, przekształcenie i zmiany w wielu stereotypów dynamicznych.

Treścią procesu wychowania będzie przekazywanie wychowanekowi pewnych wartości uświadomionych od celu wychowania, będą to pewne normy, zasady, poglądy pewien zakres wiedzy, zwyżając normy postępowania uznane za słuszne w zamierzonym celu i t. p. - treści te mają nadać kierunek rozwojowi wychowania. Proces przekazywania tych treści i przyjmowania ich w swoisty sposób właściwy samej jednostce uświadomione jest nie tylko od osobowości ucznia, ale i od całego szeregu warunków zewnętrznych a przede wszystkim od środowiska w którym przebieg jego się rozwija, od samej treści przekazywanych, od metody przekazywania, od osobowości nauczyciela-wychowawcy i stosunku jaki się między y nim a wychowankiem nawiązuje.

Żeby metoda przekazywania treści w procesie wychowania /a więc i nauczania/była korzystna i owocna w wynikach musi się ona opierać na zasadach mechanizmu fizjologicznego procesu wychowania, a więc:

1. Na zachowaniu dobrego stanu ośrodkowego układu nerwowego - ze względu na kierującą i regulującą rolę kory mózgowej.
2. Na normalnym przebiegu procesów wyższej czynności nerwowej, a więc na unikaniu nadmiernego naprężenia procesów pobudzenia i hamowania i nadmiernego naprężenia ruchliwości tych procesów /zbyt mocne pobudzenia i hamowania /gdyż wskutek tego możemy te procesy wraz z ich podstawowymi właściwościami zepchnąć z drogi normalnej i zrobić patologicznymi /unikanie stanów fazowych/
3. Na prawach kształtowania się stereotypów dynamicznych i ich przebudowy i zrozumienie ich wielkiej roli w wychowaniu.
4. Na warunkach wzmagających oświecenia plastyczności i dynamizmu kory mózgowej.
5. Na przestrzeganiu jasnego i adekwatnego odbioru treści. ~~xxxx~~
6. Na ciągłości i systematyczności bodźców w zakresie treściowym /Dla ukształtowania powiązań logicznych.
7. Na warunkach korzystnych dla dobrej budowy I-szego układu sygn. a żeby u niego mógł prawidłowo II układ sygn. wyrastać,

8. na umiędzynym kierunkowym kształtowaniu dominant korzystnych wychowawczo,
9. na kształtowaniu korzystnych warunków dla przebiegów emocjonalnych,
10. na uwzględnieniu w oddziaływaniu na jednostkę jej typu układu nerwowego

W grupie mocno nie zagrożonych pod względem pedagogicznym należy zwrócić przede wszystkim uwagę na:

1. dostosowanie do ewentualnego stanu schorzenia i do typu układu nerwowego metody pracy, jej warunków, zakresu i bezpośredniego oddziaływania/przeczytać Iwanow Pawłow Wybór pism str. 307 do 412., Smoleński /A/- Zarys patofizjologii wyższych czynności nerwowych PZNS 1951 str. 59 do 67.

2. tworzenie warunków kształtowania korzystnych dla celów wychowania stereotypów dynamicznych o charakterze tendencji społecznych, hamulców etycznych i moralnych, społecznie i biologicznie wartościowych dla człowieka - z tego wynika potrzeba dobrze przemyślanej jasnej organizacji życia i pracy /programy, plany, rytm dnia regulaminy, zarządzenia zwyczajne itp./ /stereotypy dynamiczne dyscyplinują jednostkę i zespół i odciążają pracę układu nerwowego/

3. Tworzenie dobrych warunków budowy I i II układu sygnałowego / znaczenie II układu w wychowaniu/ ,

4. Wydobycie maksimum wartości wychowawczych w pracy i zespołowym celu działania celowego,

5 w celu wytworzenia dobrego samopoczucia wychowanka tworzenie warunków korzystnych dla przebiegów emocjonalnych/np. linie perspektywiczne w w pracy/ wprowadzanie wychowanka w nurt życia bieżącego i obecności z przyrodą drogą osobistej przeżytych wrażeń związanych z przyrodą i ze zjawiskami życia społecznego, Tworzenie warunków własnej aktywności i twórczości wychowanka i wiązanie pracy fizycznej z umysłową.

Tworzenie wychowawczo korzystnych dominant .

Unikanie bodźców niekorzystnie wpływających na układ nerwowy: nadmierne napięcie pobudzenia, nadmierne pobudzanie hamowania, nadmierne napięcie ruchliwości procesów nerwowych/złagodzenie procesów pobudzenia i hamowania unikanie stanów fazowych /zależnie od typu układux nerwowego stany fazowe występują mniej lub więcej łatwo u wychowanków wyczerpanych zmęczonych lub chorych/ ,

6. Należy pamiętać- wychowawca winien dbać :a/ o postawę wywołującą w wychowanka /odpreżenie kary mózgowej, więc lepiej reguluje/ , b/c dobro poznanie wychowanka /w ujęciu historycznym jego biegu życia/, c/c uwzględnienie całej pracy swojej typu układu nerwowego wychowanka oraz warunków korzystnych dla normowania procesów nerwowych/i zastosowanie ich, oddziaływania swego i metody pracy do tych danych/, o korekcyjność w postępowaniu/brak jej prowadzi do wygaszenia odruchów warunkowego.

P.S.P.S.

W-wa 53/54

pedagogika lecznicza

Dr.H.Grzegorzewska.

Wykład XIII, 12.IV.1954r.

Istota rewalidacji i jej specyficzny charakter w zależności od właściwości swoistych danej grupy dzieci i poszczególnego wychowanka.

Rewalidacja nazywany proces przywracania jednostce upośledzonej możliwości i udziału do pracy użytecznie społecznej. To określa jednocześnie i cel pracy rewalidacyjnej.

Każdy z działów pracy pedagogiki leczniczej rewalidacja na, poza ogólnymi założeniami charakter specyficzny uzależniony przede wszystkim od: charakteru upośledzenia, stopnia upośledzenia, swoistości metody rewalidacyjnej, własnej postawy i aktywności jednostki, w stosunku do niej otoczenia.

Zadania prac rewalidacyjnych w szkolnictwie specjalnym jest :
rewalidacja zdrowia, rozwoju fizycznego jednostki, kompensowanie braków fizycznych oraz usprawnienie fizyczne; wykształcenie ogólne i zawodowe; rewalidacja psychiczna jednostki i jej uspołecznienie.

Podstawowe założenia rewalidacji są następujące:

1. Usprawnianie procesów nerwowych.
2. Postrzeganie podstawowych praw wyższej czynności nerwowej i unikanie bodźców działających niekorzystnie na ośrodkowy układ nerwowy.
3. Kształtowanie warunków korzystnych dla przebiegów emocjonalnych.
4. Tworzenie odpowiednich warunków dla korzystnego rozwoju I i II układu sygnałowego i prawidłowego ich działania.
5. Uwzględnienie wagi pracy rewalidacyjnej kształtowania się i przekształcania stereotypów dynamicznych.
6. Poznanie poszczególniej jednostki i warunków jej rozwoju oraz czynników etiologicznych kalectwa.
7. Uwzględnianie w metodzie pracy typu układu nerwowego jednostki.
8. Dostosowanie pracy do sił i możliwości jednostki.
9. Racjonalna selekcja. Dostosowanie do danych grup programu i metody pracy.
10. Stosowanie metod kompensacyjnych i korygujących.

Stosowanie w/w danych w grupie upośledzonych umysłowo, głuchych, niewidomych, moralnie zagrożonych, przewlekłe chore i kalekich z uwzględnieniem w każdej z nich swoistych właściwość.

Ponieważ w rewalidacji wielką rolę odgrywa tworzenie się nowych stereotypów dynamicznych i przebudowa dawnych, przypominać więc należy, że u podstaw tworzenia się stereotypu dynamicznego leży: plastyczność komórek korowych, możliwość poprawiania i trenowania przebiegów procesów nerwowych, właściwości typu układu nerwowego jednostki, stale powtarzający się układ warunków zewnętrznych występowanie bodźców w określonej kolejności czasowej/stereotyp dynamiczny zewnętrzny./

Poznanie dziecka

Rozwój psychiczny i fizyczny dziecka powstaje w mikrozerwalnym przyczynowym związku z warunkami jego życia i dlatego nie można poznawać dziecka w oderwaniu od środowiska, od warunków domowych, które je kształtowały. Poznając więc dziecko poznać musimy tego z którego ono wyrasta. Cel poznania i specyficzny dla pedagogiki leczyczej - poznanie charakteru i stopnia upośledzenia oraz czynników etiologicznych; poznania typu układu nerwowego - w celu osiągnięcia możliwie najlepszej rewalidacji społecznej.

Co oznaczać: Warunki środowiska domowego jednostki w ich historycznym ujęciu/od urodzenia jednostki i okres życia płodowego/ich wpływy pozytywne i negatywne na rozwój dziecka; zdrowie i rozwój fizyczny. Sprawność; fizyczną; rozwój psychiczny i uzdolnienia, zainteresowania, typ układu nerwowego jednostki; wszelkie odchylenia od normy, ich charakter i stopień charakter i stopień uspołecznienia postępy szkolne.

Ujęcie historyczne, dynamiczne i dialektyczne tego poznania.

Orzeczenie lekarza. Zestawienie anamnezy dziecka tzn. dynamicznie i dialektycznie ujęta historia rozwoju dziecka od urodzenia /stan matki w czasie ciąży, warunki jej życia, czy nie przechodziła w tym czasie chorób infekcyjnych, poród przedwczesny kleszczowy, długotrwały, normalny/ Noworodek, kiedy dziecko zaczęło ząbkować chodzić, mówić, kiedy się przestało zanicezyszczać jakie były warunki życia w tym okresie. Jakie choroby dziecko przechodziło, stan i nasilenie tych chorób ewentualnie ślady po nich, które dziecko z rządu wiek rodziców i ich zdrowie/.

Gdzie i kiedy poznawać: w każdej chwili życia pracy, zabawy - zawsze i we wszystkim. W środowisku dziecka domowym, szkolnym, zakładowym.

Metoda poznawania. W pracy tej należy dobrze uświadomić sobie, że jesteśmy tylko, że poznanie to rzecz trudna nieznajnie, że poznawać należy z dużym poczuciem odpowiedzialności i z całą gotowością spojrzenia od nowa wobec złudnych pozorów, ruchliwości życia, naszej tendencji do uogólniania, naszych nastrojów i subiektywizmu. Naturalnie, że obserwować należy dziecko bez jego wiedzy, widzieć jego złe i dobre strony, ażeby jasno zdać sobie sprawę w czym należy mu pomóc i jak.

Najlepszą metodą poznania jest metoda obserwacji gdyż tą drogą poznaje się dziecko w warunkach naturalnych jego życia i pracy.

Wyjaśnić na czym polega metoda obserwacji.

Eksperyment naturalny.

Wywiady z rodzicami, wychowawcami, otoczeniem.

Poznanie warunków domowych, Metoda tego poznawania.

Badanie i analiza prac dziecka w różnych dziedzinach i analiza przy-
czyn zakamania się w jakichś pracach a rozwoju innych.

Badanie i orzeczenie lekarza.

Notowanie danych o dziecku (Karty medycz.-pedagogiczne, Karty indywidualne, Zeszyty biograficzne, Notacja chroni od zapomnienia i przypadkowości notując uświadomiony sobie jaśniejszy fakt i okoliczności towarzyszące mu przy zmianie nauczyciela powstają ślady wiadomości o rozwoju dziecka gromadzi się materiał do charakterystyki jednostki.

Metoda zapisywania obserwacji/notować obserwowane fakty a nie wyciągnięto z nich wnioski, oceny; dawać spis warunków i okoliczności których zaszedł jakiś fakt; wnioskować na podstawie podanych faktów bardzo ostrożnie, co pewien czas pisać charakterystykę/popartą przykładami / i po pewnym czasie ewentualnie zmieniać ją, uzupełniać. Charakterystyka powinna być dialektycznie i dynamicznie ujęta/.

Krogowskizmem poznawania dziecka i pisania jego charakterystyki musi być dążenie do pomocy dziecku w jego rewalidacji.

pedagogika lecznicza
Dr. H. Grzegorzewska.

Wykład XIII, 12.IV.1954r.

Istota rewalidacji i jej specyficzny charakter w zależności od właściwości swoistych danej grupy dzieci i poszczególnego wychowanka.

Rewalidacja nazywany proces przywracania jednostce upośledzonej możliwości i uzdolnień do pracy użytecznej społecznie. To określa jednocześnie i cel pracy rewalidacyjnej.

Każdy z zadań pracy pedagogiki leczniczej rewalidacja ma, poza ogólnymi założeniami, charakter specyficzny uzależniony przede wszystkim od: charakteru upośledzenia, stopnia upośledzenia, swoistości metody rewalidacyjnej, własnej postawy i aktywności jednostki, w stosunku do niej otoczenia.

Zadania prac rewalidacyjnych w szkolnictwie specjalnym jest: rewalidacja zdrowia, rozwoju fizycznego jednostki, kompensowanie braków fizycznych oraz usprawnienie fizyczne; wykształcenie ogólne i zawodowe; rewalidacja psychiczna jednostki i jej uszczelnienie.

Podstawowe założenia rewalidacji są następujące:

5. 1. Usprawnianie procesów kerowych.
6. 2. Postrzeganie podstawowych praw wyższej czynności nerwowej i unikanie bodźców działających niekorzystnie na ośrodkowy układ nerwowy.
7. 3. Kształtowanie warunków korzystnych dla przebiegów emocjonalnych.
8. 4. Tworzenie odpowiednich warunków dla korzystnego rozwoju I i II układu sygnałowego i prawidłowego ich działania.
9. 5. Uwzględnianie w pracy rewalidacyjnej kształtowania się i przekształcania stereotypów dynamicznych.
1. 6. Poznanie poszczególniej jednostki i warunków jej rozwoju oraz czynników etiologicznych kalectwa.
2. 7. Uwzględnianie w metodzie pracy typu układu nerwowego jednostki.
3. 8. Dostosowanie pracy do sił i możliwości jednostki.
4. 9. Racjonalna selekcja. Dostosowanie do danych grup programu i metody pracy.

10. Stosowanie metod kompensacyjnych i korygujących.

Stosowanie w/w danych w grupie upośledzonych umysłowo, głuchych, niewidomych, moralnie zagrożonych, przewlekłe cherych i kałekich z uwzględnieniem w każdej z nich swoistych właściwość.

Wzrost warunków

26

Ponieważ w rewalidacji wielką rolę odgrywa tworzenie się nowych stereotypów dynamicznych i przebudowa dawnych, przypominać więc należy, że u podstaw tworzenia się stereotypu dynamicznego leży: plastyczność komórek korowych, możliwość poprawiania i trenowania przebiegów procesów nerwowych, właściwości typu układu nerwowego jednostki, stale powtarzający się układ warunków zewnętrznych występowanie bodźców w określonej kolejności czasowej/stereotyp dynamiczny *zewnętrzny*.

Poznanie dziecka

Rozwój psychiczny i fizyczny dziecka powstaje ^z mikrozerwalnym przyczynowym związku z warunkami jego życia i dlatego nie można poznawać dziecka w oderwaniu od środowiska, od warunków domowych, które je kształtowały. Poznając więc dziecko poznać musimy także z którego ono wyrasta. Cele poznania i specyficzny dla pedagogiki leczenia - poznanie charakteru i stopnia upośledzenia oraz czynników etiologicznych; poznanie typu układu nerwowego - w celu osiągnięcia możliwie najlepszej rewalidacji społecznej.

Co oznaczać: Warunki środowiska domowego jednostki w ich historycznym ujęciu/od urodzenia jednostki i okres życia płodowego/ich wpływy pozytywne i negatywne na rozwój dziecka; zdrowie i rozwój fizyczny. Sprawność; fizyczną; rozwój psychiczny i udział w zabawie, zainteresowania, typ układu nerwowego jednostki; wszelkie odchylenia od normy, ich charakter i stopień charakter i stopień uspołecznienia postępy szkolne.

Ujęcie historyczne, dynamiczne i dialektyczne tego poznania.

Opowiadanie lekarza. Zestawienie anamnezy dziecka tzn. dynamicznie i dialektycznie ujęta historia rozwoju dziecka od urodzenia /stan matki w czasie ciąży, warunki jej życia, czy nie przechodziła w tym czasie chorób infekcyjnych, poród przedwczesny kleszczowy, długotrwały, normalny/ Noworodek, kiedy dziecko zaczęło sąbkwować chodzić, mówić, kiedy się prze- stało zaniceczyszczać jakie były warunki życia w tym okresie. Jakim chorobom dziecko przechodziło, stan i nasilenie tych chorób ewentualnie ślady po nich, które dziecko z rządu wiek rodziców i ich zdrowie/.

Gdzie i kiedy poznawać: w każdej chwili życia pracy, zabawy - zawsze i we wszystkim. W środowisku dziecka domowym, szkolnym, zakładowym.

Metoda poznawania W pracy tej należy dobrze uświadomić sobie, że jesteśmy mylni, że poznanie to rzecz trudna nieznajomy, że poznawać należy z dużym poczuciem odpowiedzialności i z całą gotowością spojrzenia od nowa wobec złudnych pozorów, ruchliwości życia, naszej tendencji do uogólniania, naszych nastrojów i subiektywizmu. Naturalnie, że obserwować należy dziecko bez jego wiedzy, widzieć jego złe i dobre strony, ażeby jasno zdać sobie sprawę w czym należy mu pomóc i jak.

Najlepszą metodą poznania jest metoda obserwacji gdyż tą drogą poznaje się dziecko w warunkach naturalnych jego życia i pracy.

Wyjaśnić na czym polega metoda obserwacji.

Eksperyment naturalny.

Wywiady z rodzicami, wychowawcami, otoczeniem.

Poznanie warunków domowych, Metoda tego poznawania.

Badanie i analiza prac dziecka w różnych dziedzinach i analiza przyczyn załamania się w jakichś pracach a rozwoju innych.

Badanie i orzeczenie lekarza.

Notowanie danych o dziecku (Karty medyczno-pedagogiczne, Karty indywidualne, Zeszyty biograficzne, Notacja chroni od zapomnienia i przypadkowości notując uświadomiany sobie jaśniejszy fakt i okoliczności towarzyszące mu przy zmianie nauczyciela powstają ślady wiadomości o rozwoju dziecka gromadzi się materiał do charakterystyki jednostki.

Metoda zapisywania obserwacji/notować obserwowane fakty a nie wyciągnięto z nich wnioski, oceny; dawać spis warunków i okoliczności których zaszedł jakiś fakt; wnioskować na podstawie podanych faktów bardzo ostrożnie, co pewien czas pisać charakterystykę/poparta przykładami / i po pewnym czasie ewentualnie zmieniać ją, uzupełniać. Charakterystyka powinna być dialektycznie i dynamicznie ujęta/.

Krogowskazerem poznawania dziecka i pisania jego charakterystyki musi być dążenie do pomocy dziecku w jego rewalidacji.

Wspominać o tym, że zapisywanie obserwacji to nie jest samo w sobie, ale musi być poprzedzone obserwacją i musi być poprzedzone analizą i musi być poprzedzone planowaniem.

Pedagogika lecznicza

Dr. M. Grzegorzewska

Wykład XIV, XV z dn. 13 i 14. IV. 54.

Współpraca szkoły z domem

Cele zasadnicze: poznanie dziecka i jego rewalidacja i w tym celu: racjonalizowanie warunków domowych życia dziecka; kompensowanie braków środowiska domowego; rozwój istotnej współpracy w wychowaniu dziecka /między szkołą i domem/.

Metoda: poznanie warunków środowiska domowego jednostki i historia rozwoju tych warunków /wyjaśnić metodę badania środowiska/; analiza tych warunków; rozwijanie wpływów pozytywnych wychowawczo, usuwanie niekorzystnych wychowawczo i zapobieganie wpływom negatywnym drogą: wyjaśniania rodzicom zagadnień wychowawczych, zwrócenie uwagi na możliwości dziecka i jego potrzeby w związku z upośledzeniem, wyjaśnianie możliwości rewalidacji i potrzebę domu w tej pracy.

Zadania i poszukująca badawcza postawa nauczyciela wychowawcy w tej pracy.

Współpraca z lekarzem w pracy rewalidacyjnej wszystkich działów szkolnictwa specjalnego jest rzeczą konieczną. Nie tylko bowiem rozpoznanie charakteru i stopnia upośledzenia ale i wartość metod rewalidacyjnych w zastosowaniu do poszczególnych wypadków we współpracy tej może być wyjaśniona. Poza zakładami leczniczymi dla przewlekle chorych, udział lekarzy w pracy rewalidacyjnej innych działów szkolnictwa specjalnego jest jeszcze bardzo znikomy - waga jednak tego zagadnienia decyduje o potrzebie przynaglenia akcji organizacyjnej w tym względzie.

Wartości jakie mieć winni nauczyciel wychowawca w szkole specjalnej.

Nauczyciel szkoły specjalnej powinien posiadać te wszystkie wartości jakich wogóle wymaga praca wychowawcza z dziećmi normalnymi. Ponadto jednak powinien rozumieć wartość społeczną szkoły specjalnej i mieć do dziecka upośledzonego stosunek specjalny, charakteryzujący się twórczością i inicjatywą w trosce o najwyższą rewalidację każdej jednostki.

Nauczyciel taki powinien mieć w pracy postawę badawczą i poszukującą wnikliwą i dociekliwą, winniem dążyć stale do doskonalenia metod pracy rewalidacyjnej i wypowiedzieć zdecydowaną walkę rutynie. Powinniem mieć umiejętność tworzenia dziecku pozytywnej, jasnej wizji przyszłości rozniesć wiarę we własne możliwości i dobre wyniki rewalidacji. Całą pracą kierować winno duże poczucie odpowiedzialności i zrozumienie sensu społecznego tej pracy.

Przygotowanie specjalne nauczycieli szkół specjalnych. Różne jego formy na świecie /samodzielne studia i egzamin państwowy, kursy dorywczo tworzone, kursy stałe, instytucje stale działające/.

Historia rozwoju Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej w Warszawie /półroczny kurs pedagogiki specjalnej w 1920/21r., Seminarium pedagogiki społecznej /reczo/ w 1921/22r., Państwowy Instytut Fonetyczny 1922/23r. z tych dwóch ostatnich instytucji powstaje Państwowe ~~SKŁAD~~ Instytut. Pedagogiki Specjalnej.

X X X

Rys rozwoju opieki wychowawczej nad upośledzonymi umysłowo od jej brasków aż do chwili obecnej.

Początki zorganizowanej opieki wychowawczej nad upośledzonymi umysłowo. Stosunek do idiotów i obłąkanych. 1797 1793r. reforma dr. Pinela.

Wnioski z prac klinicznych dr. Esquirola - nowa era w dziejach ludzi obłąkanych i idiotów.

Podwaliny opieki wychowawczej nad idiotami. "dziki z "Arcyronu" praca Dr. Jana Itarda.

W 1837r. Dr. Edward Seguin tworzy pierwszą na świecie szkołę "dla idiotów w Paryżu i tę pracę swoją opisuje w książce pt. "Idiotyzm i jego wychowanie metodą fizjologiczną".

Wartością swoją prace Itarda i Seguina stały się pracami klasycznymi nie tylko w pedagogice leczniczej ale i w pedagogice ogólnej.

Pierwsza szkoła dla debilów - Dr. Burnewill, 1827

Zarys rozwoju szkolnictwa specjalnego dla upośledzonych umysłowo na świecie i w Polsce.

Wykład XVI dn. 26. IV. 1954

Zarys rozwoju opieki wychowawczej nad niewidomymi.

Brzaski opieki nad niedidomymi, ich los w starożytności i średniowieczu. Niewidomi, którzy drogą samouctwa zwrócili uwagę na możliwość kształcenia niewidomych na ich wychowalność.

Denis Diderot "listy o niewidomych do użytku widzących" "wskazują na wychowalność niewidomych i potrzebę otoczenia ich zorganizowaną opieką wychowawczą/1749/.

Valentin Hany. Pierwsza szkoła dla niewidomych w Paryżu w 1784r. i jej wpływ na tworzenie się szkół dla niewidomych w różnych krajach. Praca W. Hany pod tyt. Szkice o wychowaniu niewidomych - 1786/drukowana przez zecerów niewidomych dla ludzi widzących/, daje podwaliny dla późniejszych poczynisk w organizacji i metodzie wychowania niewidomych.

P.S.P.S

W-wa 53/54 1954/55.

str. 25

Pedagogika lecznicza

28

Pedagogika lecznicza

Dr. H. Grzegorzewska

Wykład XIV, XV z dn. 13 i 14. IV. 54.

Współpraca szkoły z domem

Cele zasadnicze: poznanie dziecka i jego rewalidacja i w tym celu: racjonalizowanie warunków domowych życia dziecka; kompensowanie braków środowiska domowego; rozwój istotnej współpracy w wychowaniu dziecka /między szkołą i domem /.

Metoda: poznanie warunków środowiska domowego jednostki i historia rozwoju tych warunków /wyjaśnić metodę badania środowiska /; analiza tych warunków; rozwijanie wpływów pozytywnych wychowawczo, usuwanie niekorzystnych wychowawczo i zapobieganie wpływu negatywnym drogą: wyjaśniania rodzicom zagadnień wychowawczych, zwrócenie uwagi na możliwości dziecka i jego potrzeby w związku z upośledzeniem, wyjaśnianie możliwości rewalidacji i potrzebę domu w tej pracy.

Zadania i poszukująca badawcza postawa nauczyciela wychowawcy w tej pracy.

Współpraca z lekarzem w pracy rewalidacyjnej wszystkich działów szkolnictwa specjalnego jest rzeczą konieczną. Nie tylko bowiem rozpoznanie charakteru i stopnia upośledzenia ale i wartość metod rewalidacyjnych w zastosowaniu do poszczególnych wypadków we współpracy tej może być wyjaśniona. Poza zakładami leczniczymi dla przewlekle chorych, udział lekarzy w pracy rewalidacyjnej innych działów szkolnictwa specjalnego jest jeszcze bardzo znikomy - waga jednak tego zagadnienia decyduje o potrzebie przynaglenia akcji organizacyjnej, w tym względzie.

Wartości jakie mieć powinien nauczyciel wychowawca w szkole specjalnej.

Nauczyciel szkoły specjalnej powinien posiadać te wszystkie wartości jakich wogóle wymaga praca wychowawcza z dziećmi normalnymi. Ponadto jednak powinien rozumieć wartość społeczną szkoły specjalnej i mieć do dziecka upośledzonego stosunek specjalny, charakteryzujący się twórczością i inicjatywą w trosce o najwyższą rewalidację każdej jednostki.

Nauczyciel taki powinien mieć w pracy postawę badawczą i poszukującą wnikliwą i dociekliwą, powinien dążyć stale do doskonalenia metod pracy rewalidacyjnej i wypowiedzieć zdecydowaną walkę rutynie. Powinien mieć umiejętność tworzenia dziecku pozytywnej, jasnej wizji przyszłości rozniescącać wiarę we własne możliwości i dobre wyniki rewalidacji. Całą pracą kierować winno duże poczucie odpowiedzialności i zrozumienie sensu społecznego tej pracy.

Przygotowanie specjalne nauczycieli szkół specjalnych. Różne jego formy na świecie /samodzielne studia i egzamin państwowy, kursy dorywczo tworzone, kursy stałe, instytucje stale działające/.

Historia rozwoju Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej w Warszawie /półroczny kurs pedagogiki specjalnej w 1920/21r. Seminarium pedagogiki społecznej /reczno/ w 1921/22r. Państwowy Instytut Fonetyczny 1922/23r.

... z tych dwóch ostatnich instytucji powstaje Państwowe ~~Specjalne~~ Instytut Pedagogiki Specjalnej.

Państwowy Instytut Fonetyczny w 1922-23r.
Tworzy się w 1922-23r.

Rys rozwoju opieki wychowawczej nad upośledzonymi umysłowo od jej brząsków aż do chwili obecnej.

Początki zorganizowanej opieki wychowawczej nad upośledzonymi umysłowo Stosunek do idiotów i obłąkanych. 1793r. reforma dr. Pinela.

Wnioski z prac klinicznych dr. Esquirola - nowa era w dziejach ludzi obłąkanych i idiotów.

Podwaliny opieki wychowawczej nad idiotami. "dziki z "Aneyronu" praca Dr. Jana Itarda. (Itard)

W 1837r. Dr. Edward Seguin tworzy pierwszą na świecie szkołę "dla idiotów w Paryżu i tę pracę swoją opisuje w książce pt. "Idiotyzm i jego wychowanie metodą fizjologiczną".

Wartością swoją prace Itarda i Seguina stały się pracami klasycznymi nie tylko w pedagogice leczniczoj ale i w pedagogice ogólnej.

Pierwsza szkoła dla debilów - Dr. Burnewill. *z końca XIX w. Paryż*

Zarys rozwoju szkolnictwa specjalnego dla upośledzonych umysłowo na świecie i w Polsce.

Wykład XVI dn. 26. IV. 1954

Zarys rozwoju opieki wychowawczej nad niewidomymi.

Brząski opieki nad niedidonymi, ich los w starożytności i średniowieczu Niewidomi, którzy drogą samouctwa zwrócili uwagę na możliwość kształcenia niewidomych - na ich wychowalność.

Denis Diderot "Listy o niewidomych do użytku widzących" "wskazują na wychowalność niewidomych i potrzebę stworzenia ich zorganizowaną opieką wychowawczą/1749/.

Hauy Valentin Hauy. Pierwsza szkoła dla niewidomych w Paryżu w 1784r. i jej wpływ na tworzenie się szkół dla niewidomych w różnych krajach. Praca W. Hauy pod tyt. Szkice o wychowaniu niewidomych - 1786/ drukowana przez zecorów niewidomych dla ludzi widzących/ daje podwaliny dla późniejszych poczynąć w organizacji i metodzie wychowania niewidomych.

Znaczenie wynalazku pisma Ludivika Braille'a. Wyjaśnienie wartości tego pisma uznanego na międzynarodowym Kongresie w Berlinie 1879r. za najlepsze na świecie pismo dla niewidomych.

Zarys rozwoju szkolnictwa dla niewidomych na świecie i w Polsce.

Wykład XVII 3.V.1954r.

Zarys rozwoju i opieki wychowawczej nad głuchymi.

Głusi w starożytności i średniowieczu. Pierwsze wiadomości o kształceniu głuchych. VII wiek n.e. Johan Beverley arcybiskup Jorku - pierwsza próba jednostkowego uczenia głuchych o której ślad się zachował. Z XVI w. mamy wiadomości o szeregu prób: H. Gardanus, Pedro Ponce de Leon. Pierwsza na świecie książka o kształceniu głuchych Juan Pablo Bonet wydana w 1620 r. "O naturze liter i sztuce uczenia niemych mowy".

W końcu XVII wieku /1692/ ukazuje się praca, która ma duże znaczenie w rozwoju opieki wychowawczej nad głuchymi - Dr. Jan Ammann pisze "Surdus loquens" /głuchy mówiący/ w książce tej nawołuje do kształcenia i uczenia mowy ludzi głuchych i podaje metodę tej nauki. We Francji pierwsze próby nauczania głuchych mowy prowadził Jacob Rodrigas Pereira w XVIII wieku. Planowo opieka wychowawcza nad głuchymi zaczyna się rozwijać dopiero w końcu XVIII w. t.j. od założenia w Paryżu przez księdza Karola Del'Épée pierwszej na świecie szkoły dla głuchych - była to szkoła nigowa. /1770r./ Dr. J. Itard lekarz w tej szkole walczy wytrwale o naukę mowy dla głuchych. Pierwszą szkołę z nauką mowy założył w kilka lat później Samuel Heinicke w Lipsku /1778/ Następca Del'Épée ksiądz Roch Sicard rozwija szkołę, walczy o powszechne nauczanie głuchych i wydaje przewodnik metodyczny. - Wpływ tych prac na rozwój szkół dla głuchych.

Zarys rozwoju szkolnictwa dla głuchych na świecie i w Polsce.

Pedagogika lecznicza - jej specyficzny charakter pracy. Znamienny proces przemian, jaki w krótkim czasie swego istnienia przeszła pedagogika lecznicza. Zmiany stosunków w pedagogice leczniczej do pedagogiki ogólnej i pedagogiki ogólnej do pedagogiki leczniczej /od początku aż do chwili obecnej/ Uzasadnionych wpływów wzajemnych.

Punktem wyjścia prac w pedagogice leczniczej była kompensacja braków upośledzonego dziecka. Z tego wynika, że cel zniczył się jak gdyby w samym dziecku; co w danym dziecku rozwinąć, ulepszyć, kompensować, korygować - /a nie do czego rozwinąć/. W ślad za tym szkoła pyta jak to robić. Sprawa metody sposobów tego kompensowania i korygowania.

Żeby kompensować i korygować najpierw trzeba wiedzieć co, więc przede wszystkim poznanie dziecka i jego środowiska, indywidualizowanie, a później

Kowiec

jak - ^{inne} współpraca z donem, współpraca z lekarzami, notowanie wszystkich danych o dziecku "w zeszycie biograficznym" i stosowanie specjalnej metody w nauczaniu i wychowywaniu. Ciągłe ulepszanie metody pracy, walka z rutyną, dynamizm rozwojowy, inicjatywa i twórczość i w doskonaleniu metody pracy ^{pomoczą naukowca} i w organizacji pracy i w coraz silniejszym powiązaniu szkoły z życiem. Rozwój akcji profilaktycznej związany z badaniami etiologicznymi różnego rodzaju upośledzeń.

Problemy jak uczyć długo leżących odłogiem w pedagogice ogólnej, gdzie na plan pierwszy wysuwają się czego uczyć ażeby cel swój osiągnąć. Metoda, długo nie interesuje i dziecko jest od środowiska oderwane. Stopniowo wzrasta zainteresowanie pracami pedagogiki leczniczej i jej w/w zdobycze zaczynają przenikać do pedagogiki ogólnej. Zainteresowanie poznaniem dziecka i metodą wzrasta i rozwija się. Stopniowo z pedagogiki leczniczej zaczyna poza kompensacją i korekturą oraz sposobami jej przeprowadzania interesować się żywo celami pedagogiki ogólnej - czego uczyć, jak wychowywać i do czego przygotowywać /nie ma przecież społeczeństwa niewidomych czy głuchych- trzeba wychowywać do społeczeństwa widzących czy słyszących/. Słowem jej cele już nie wystarczają - dołączają do nich cele pedagogiki ogólnej.